

Mushtariy e'tirofi

Millat yo'lida kamarbasta

O'qituvchi qaysi fandani dars bermasin, fikrini o'quvchilarga aniq, ravon bayon eta olishi, tushunarli, ta'sirchan nutqqa ega, yozma savodxonligi yuqori bo'lishi lozim.

3-bet

"Yilning eng yaxshi fan o'qituvchisi — 2019"

Ruxsora ishonchni oqladi

A'lochi qizning mana shu xislati unga sinfboshilik ishonilganda juda ko'p qo'l keldi. Maktabni tamomlaguncha sinfdoshlariga yetakchilik qildi.

5-bet

Mustaqillik farzandlari

Yosh matematiklarning eng kuchlisi

Bo'ladagi iste'dodning yuzaga chiqishida eng muhim omil nimaligini bilasizmi?

7-bet

Kuch — bilim va tafakkurda

Marifat

1931-yildan chiqib boshlagan • e-mail: info@marifat.uz • 2019-yil 25-sentabr, chorshanba № 74 (9243)

Xalq ziyolilari gazetasi

Muhaddislar ustози

11-bet

1-oktabr — O'qituvchi va murabbiylar kuni

Ona tiliga hurmatni o'rgatgan muallima

Yosh avlod qalbida ona tiliga hurmat va muhabbat tuyg'usi maktab davridanoq shakllantirib boriladi. Bu yo'lida ona tili va adabiyot fani o'qituvchilari zimmasiga ulkan mas'uliyat yuklanadi.

Pedagog til qoidalari-yu ifodalarni yodlatish, ot va fe'lning qanday so'roqlarga javob bo'lishi, sifatning qaysi gap bo'lagi vazifasida kelishini o'rgatish bilan cheklanmay, ona tilining hayotimiz, madaniyatimizda tutgan o'rni, xalqning, millatning birligi ramzi ekanini ham o'g'il-qizlar ongiga singdirib borishi kerak. Buning uchun muallimning fanni chuqur bilishi kifoya qilmaydi, uning qalbida, avvalo, o'z tiliga mehr va kasbiga fidoyilik tuyg'usi mujassam bo'lmog'i lozim.

Poytaxtimizdagi 303-maktabning ona tili va adabiyot fani o'qituvchisi Mumtoza Xonberdiyeva ana shunday fidoyi muallimlardan. U mashg'ulot davomida o'quvchilarga grammatik qoidalarni shunchaki yodlab olishni emas, ularni anglab, mohiyatini tushunib o'rganishni tavsiya etadi.

— Mohir pedagog 6-“A” sinfda o'tgan “Qo'shimchalar tasnifi” mavzusidagi ochiq darsida ham mavzuni hayotiy misollar yordamida tushuntirdi. Shuningdek, farqlanishi biroz mushkul -ning va -ni, -ga va -da qo'shimchalariga ham mavzu

doirasida alohida to'xtalib, ularni yozma va og'zaki nutqda to'g'ri qo'llash bo'yicha tushuncha berdi. O'quvchilar e'tibori ko'proq mustaqil fikrlashga qaratildi, ijodkorligi, topqirliqi sinovdan o'tkazildi, — deydi Sergeli tuman XTB metodisti Nurxon Nazarova.

O'qituvchi o'g'il-qizlarga ko'cha-ko'yidagi reklama bannerlarida, ba'zi darslik va badiiy adabiyotlarda qo'shimchalar qo'llanishiga oid xatolardan misollar topib, tahlil etishni uyga vazifa sifatida topshirdi.

Burhon RIZO olgan surat.

Ota-onalarni norozi qilmang!

Xalq ta'limi vazirligi ota-onalarga murojaat qildi

Xalq ta'limi vazirligi axborot xizmatining ma'lum qilishicha, vazirlik yurtimizda keng nishonlanadigan 1-oktabr — O'qituvchi va murabbiylar kuni umum-xalq bayramini munosib nishonlash va noroziliklarning oldini olish maqsadida ota-onalarga murojaatnoma yo'llagan.

Murojaatnomada mazkur jarayonda ba'zi sinflardagi ota-onalar qo'mitasi vakillari “o'ta faollik” ko'rsatayotgani, ya'ni o'qituvchilarni bayram bilan tabriklash maqsadida pul yig'ayotgani, bu esa ayrim ota-onalarning noroziligini keltirib chiqarayotgani ta'kidlangan.

Shuningdek, farzandlariga bilim va tarbiya bera-yotgan o'qituvchilarni bayramda o'z istak va imkoniyatlaridan kelib chiqib tabriklayotgan ota-onalarga minnatdorlik bildirilib, agar kimning imkoniyati bo'lmasa, boshqa faol ota-onalar tomonidan majburlash yoki ular nomidan umumiy sovg'a qilish bahonasida majburiy pul yig'ish noto'g'riligi aytilgan.

E'LON

Hurmatli pedagoglar, aziz mushtariylar, gazeta-miz sahifalarida muntazam chop etib borilayotgan “O'qituvchi nimani o'ylaydi?” rukni shu kunga qadar o'z muxlislarini topdi. Xabar-ingiz bor, ushbu rukn ostida o'qituvchilarning dard-u o'ylari, o'ziga xos fikr-mulohazalari, takliflari berib kelinmoqda. Ushbu mulohaza va fikrlarning rang-barang, qamrovi yanada keng bo'lishi uchun sizlarga murojaat qilmoqdamiz. Endi gazeta-mizning internetdagi quyidagi manzillariga ism-familiya va manzilingizni aniq ko'rsatgan holda o'z fikrlaringizni yuborishingiz mumkin. Eng sara fikrlar gazeta sahifasidan o'rin oladi.

Elektron pochta: info@marifat.uz, Facebook ijtimoiy tarmog'i: @marifat.uz, Telegram messenger: @marifatziyo, Telegramdagi guruh: @marifatmushtariylari.

TAHRIRIYAT

SIYOSIY PARTIYALARNING VAKOLATLI VAKILLARI RO'YXATGA OLINDI

Markaziy saylov komissiyasining navbatdagi majlisi bo'lib o'tdi. Majlis kun tartibidan siyosiy partiyalarning vakolatli vakilini ro'yxatga olish masalasi o'rin oldi.

O'zbekiston Respublikasi Saylov kodeksining 34-moddasiga asosan deputatlikka nomzodlar ko'rsatgan siyosiy partiya saylov komissiyasining majlislarida, hujjatlarni topshirishda, imzo varaqalari to'g'ri to'ldirilganligini tekshirishda, saylov uchastkasida ovozlarni sanab chiqishda ishtirok etish uchun vakolatli vakil tayinlashga haqli.

Markaziy saylov komissiyasining 2019-yil 11-sentabrda qarori bilan tasdiqlangan "Siyosiy partiyaning vakolatli vakili to'g'risida"gi nizomga muvofiq, Siyosiy partiya yuqori organining rahbari saylov kampaniyasi boshlanganligi rasman e'lon qilingan kundan boshlab besh kunlik muddatda o'z vakolatli vakilini tayinlaydi hamda uni ro'yxatdan o'tkazish uchun Markaziy saylov komissiyasiga tegishli hujjatlarni taqdim etadi.

Ma'lumki, Markaziy saylov komissiyasi tomonidan 2019-yil 20-sentabr kuni O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi Qonunchilik palatasi deputatlari va mahalliy Kengashlar deputatlari saylovi bo'yicha saylov kampaniyasi boshlanishini e'lon qilish to'g'risida qaror qabul qilindi va shu kundan boshlab saylov kampaniyasi boshlangani e'lon qilindi.

Shu munosabat bilan mamlakatimiz siyosiy maydonida faoliyat olib borayotgan beshta siyosiy partiya rahbarlari o'z vakolatli vakillarini tayinlab, ularni ro'yxatdan o'tkazish uchun Markaziy saylov komissiyasiga murojaat qildi va tegishli hujjatlarni taqdim etdi.

Markaziy saylov komissiyasi partiyalar rahbarlari tavsiya etgan vakolatli vakillarga tegishli hujjatlarni ko'rib chiqib, ularni ro'yxatga olish hamda guvohnomani (mandat) berish haqida qaror qabul qildi.

Tadbirkorlar va ishbilanmonlar harakati — O'zbekiston Liberal-demokratik partiyasidan Baxtiyor Yoqubov, O'zbekiston "Adolat" sotsial-demokratik partiyasidan Abdukamol Rahmonov, O'zbekiston

"Milliy tiklanish" demokratik partiyasidan Nodir Muxtorov, O'zbekiston Xalq demokratik partiyasidan Ulug'bek Vafoyev, O'zbekiston Ekologik partiyasidan Islom Xushvaqto'v vakolatli vakillar sifatida ro'yxatga olindi.

Saylov kodeksiga asosan siyosiy partiya o'zining saylovda ishtirok etishini qo'llab-quvvatlovchi kamida 40 ming saylovchining imzosini to'plagan taqdirdagina deputatlikka nomzodlar ko'rsatishi mumkinligi va imzo varaqalarining blankalari saylov kampaniyasi boshlanganligi e'lon qilingandan keyin Markaziy saylov komissiyasi tomonidan berilishi belgilangan.

Tadbirda Markaziy saylov komissiyasi tomonidan siyosiy partiyalarning vakolatli vakillariga ularning ro'yxatga olinganligi haqidagi guvohnomalar hamda saylovchilarning imzolarini to'plashlari uchun belgilangan namunadagi imzo varaqalari topshirildi.

Nurillo NASRIYEV,
O'ZA muxbiri

"Ipak yo'li" turizm xalqaro universitetiga xush kelibsiz!

Samarqand shahrida "Ipak yo'li" turizm xalqaro universitetiga 2019/2020-o'quv yilida o'qishga qabul qilingan talabalar uchun "Orientation week" haftaligi doirasida "Welcome to the University" nomli tadbir o'tkazildi.

Yoshlarni universitet faoliyati, maqsad va vazifalari bilan yaqindan tanishtirish maqsadida tashkil etilgan tadbirda Samarqand viloyati hokimligi vakillari, universitet professor-o'qituvchilari, talabalar va ularning ota-onalari qatnashdi.

Universitet rektori, O'zbekiston Respublikasi Bosh vaziri o'rinbosari Aziz Abduhakimov belgilangan sinovlardan muvaffaqiyatli o'tib, joriy yilda mazkur nufuzli ta'lim dargohiga o'qishga qabul qilingan yoshlarni tabrikhladi. Ularning o'qishlariga muvaffaqiyat tiladi.

— Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyevning 2018-yil iyun oyida Xi-toyning Sindao shahrida o'tkazilgan SHHT sammitida ilgari surgan g'oyasi asosida o'tgan yil tashkil etilgan universitetimiz mamlakatimizda xalqaro talablar darajasida turizm sohasi uchun kadrlar tayyorlaydigan oliy ta'lim muassasasi hisoblanadi, — dedi A.Abdurahimov. — Bugungi kunda universitetimizda turizm sohasi uchun eng zarur va zamonaviy mutaxassisliklar bo'yicha bakalavriat va magistratura ta'lim yo'nalishlarida kadrlar tayyorlanmoqda. Qisqa vaqt ichida dunyoning o'ndan ortiq davlatlaridagi yetakchi oliy o'quv yurtlari bilan hamkorlik aloqalarini yo'lga qo'ydik. O'zbekiston oliy ta'lim tizimida ilk bor "Double degree" (qo'shma diplom) dasturi bo'yicha hamkorlikda talabalarni o'qitish yo'lga qo'yildi. Bu bizning talabalarimizga xorijiy davlatlardagi nufuzli oliy o'quv yurtlarida ta'lim olish, malaka oshirish, tajriba o'rganish imkoniyatini beradi.

Ayni paytda universitetda mahalliy mutaxassislar bilan birga 20 nafarga yaqin xorijlik professor-o'qituvchilar saboq bermoqda. Dars jarayonlari ilg'or zamonaviy ta'lim dasturlari asosida yo'lga qo'yilgan.

Statistik prognozlarga ko'ra, "Ipak yo'li" turizm xalqaro universiteti talabalarining 92 foizi o'qishni bitirgandan so'ng olti oy davomida ish topishlari mumkin. Ish topishda bitiruvchilarga universitet qoshida tashkil etilgan Career Service (bitiruvchilar va kichik kurs talabalariga ish topishda ko'maklashuvchi xizmat) yordam ko'rsatadi.

Yaqin yillarda mazkur universitet nafaqat mamlakatimizda, balki dunyoda o'zining munosib o'rimga ega ilg'or oliy ta'lim muassasasiga aylanadi.

— "Ipak yo'li" turizm xalqaro universitetiga eng yuqori ball bilan o'qishga qabul qilingan talabalar qatorida ekanligimdan faxrlanaman, — deydi universitet mehmonxona menejmenti yo'nalishtir talabasi Gulruxsor Murodullayeva. — Markaziy Osiyoda yagona bo'lgan mazkur oliy o'quv yurtida o'qish orzum edi va bugun bu orzum ushlab turibdi. Endi universitetni muvaffaqiyatli bitirib, yurtimiz turizm sohasi rivojiga hissa qo'shadigan kadr bo'lishni o'z oldimga maqsad qilib qo'ydim. Bu maqsad yo'lida yaxshi o'qishga, xalqaro tajribani o'rganishga astoydil harakat qilaman.

Tadbir davomida universitet faoliyatiga bag'ishlangan taqdimotlar ham namoyish etildi.

G'.HASANOV,
O'ZA muxbiri

Ishsiz yoshlar uchun bepul o'quv kurslari

Qashqadaryo viloyati Chiroqchi tumanidagi transport kasb-hunar kolleji negizida Qashqadaryo viloyati "Yuksalish" axborot-maslahat resurs markazi tomonidan ishsiz yoshlarga kasb-hunar o'rgatish va ularni ijtimoiy faollikka yo'naltirishga qaratilgan bepul o'quv kurslari ochildi.

Qisqa muddatli (2-3 oylik) bu o'quv kurslari "Yoshlarni tadbirkorlik sohasiga keng jalb qilish — yoshlar bandligini ta'minlashda muhim omildir" deb nomlangan loyiha doirasida tashkil qilingan. Bu yerda chiroqchilik yoshlar metallga ishlav berish, mebel jihozlarini ta'mirlash, yasash hamda santexnika ishlari kabi yo'nalishtir bo'yicha kasb-hunar o'rganadi.

Muhim ijtimoiy ahamiyatga molik mazkur loyiha O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi huzuridagi Nodavlat-notijorat tashkilotlarini va fuqarolik jamiyatining boshqa institutlarini qo'llab-quvvatlash jamoat fondining moliyaviy ko'magi bilan Qashqadaryo viloyati hokimligining davlat ijtimoiy buyurtmasi asosida amalga oshirilmoqda.

— Bepul o'quv kurslarida ishsiz yoshlar mehnat bozorida talab ancha yuqori bo'lgan metall payvandchi, mebelsoz va santexnik hunarini o'zlashtirish barobarida biznes yuritish ko'nikmalariga ham ega bo'ladi, — deydi "Yuksalish" axborot-maslahat resurs markazi direktori Zulfiya Haydarova. — Shuningdek, ularga o'z ishini boshlash uchun amaliy yordam ko'rsatiladi. Loyiha doirasida birgina Chiroqchi tumanidan 120 nafar (har bir yo'nalishtir bo'yicha 40 nafardan) ishsiz yoshni o'qitish va barchasiga tegishli sertifikatlar berish nazarda tutilgan. Ishonchimiz komilki, yaqin vaqt ichida o'quv kurslarimiz bitiruvchilari malakali ishchilar va yosh tadbirkorlar sifatida mehnat bozorida o'z o'rmini egallab, doimiy daromad manbayiga ega bo'ladi.

Bepul o'quv kurslarini tashkil etish

uchun loyiha doirasida Chiroqchi transport kasb-hunar kolleji binosidan xonalar ajratilgan. Ishsiz yoshlar — maqsadli guruhlar a'zolarini o'qitishga malakali amaliyotchi-mutaxassislar, trenerlar, tajribali tadbirkorlar jalb qilingan. O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi huzuridagi nodavlat-notijorat tashkilotlarini va fuqarolik jamiyatining boshqa institutlarini qo'llab-quvvatlash jamoat fondi tomonidan ajratilgan mablag' hisobidan o'quv-ishlab chiqarish xonalari uskunalar va materiallar bilan ta'minlandi.

Loyihani hayotga tatbiq etish jarayonida mazkur o'quv kurslari negizida eksperimental mahalliy rivojlanish markazi tashkil etilib, unda ishsiz yoshlarga mehnat bozorida talab yuqori bo'lgan kasblarni o'rgatish, ularning ijtimoiy faolligini oshirish, biznesni yuritishga doir bilim va ko'nikmalarini yuksaltirish bo'yicha doimiy faoliyat olib borish nazarda tutilgan.

Ahamiyatli tomoni, mazkur loyiha Qashqadaryodagi NNT tomonidan davlat ijtimoiy buyurtmasi asosida amalga oshirilayotgan dastlabki tashabbusdir. Uni ro'yobga chiqarishda viloyat va tuman hokimliklari, xotin-qizlar qo'mitalari, viloyat bandlik bosh boshqarmasi, Yoshlar ittifoqi viloyat kengashi, "Hunarmand" uyushmasi hamda yana ko'plab hamkor tashkilotlar ishtirok etmoqda.

O'quv kurslarining tantanali ochilish marosimida tashkilot vakillari ishtirokida loyihani ijtimoiy sheriklik tamoyillari asosida hayotga tatbiq etish borasida davra suhbatlari o'tkazildi.

O'.BAROTOV,
O'ZA muxbiri

O'zbekiston — Qozog'iston: ma'naviy meros mushtarakligi

O'zbekiston xalqaro islom akademiyasida Qozog'iston Respublikasining Madaniyat va sport vazirligi delegatsiyasi bilan uchrashuv bo'lib o'tdi.

Uchrashuvda O'zbekiston va Qozog'iston Respublikalari o'rtasidagi do'stlik va hamkorlik aloqalari barcha sohalarida rivojlanib borayotgani e'tirof etildi. Mazkur hamkorlik munosabatlarining, ayniqsa, diniy-ma'rifiy sohalarida ham rivojlanayotgani xalqlarimiz o'rtasidagi qardoshlik, yaqin qo'shnichilik rishtalarini mustahkamlashda, shuningdek, yoshlar ta'lim-tarbiyasida muhim ahamiyatga ega ekani ta'kidlandi.

2018-yilning Qozog'istonda "O'zbekiston yili" deya e'lon qilinishi munosabati bilan davlatlarimiz o'rtasidagi yaqin aloqalar yanada mustahkamlangani, ayniqsa, madaniy-ma'rifiy sohalaridagi hamkorlik rishtalari chuqur ildiz otgani mehmonlar tomonidan e'tirof etildi. Zero, mazkur sohadagi hamkorlik aloqalari ko'hna va boy tarixga ega xalqlarimizning ma'naviy-ma'rifiy sohadagi yaqinligini hamda ilmiy-madaniy merosimizni chuqur o'rganishga keng imkoniyat beradi.

Shundan so'ng mehmonlarga akademiya faoliyati, o'quv jarayonlari, bakalavriat va magistratura hamda doktorantura bosqichlarida mahalliy va xorijiy talabalarning o'qishi va yashash sharoiti bilan bog'liq savollarga atroflicha javob berildi. Mehmonlar akademiya huzuridagi "Manbalar xazinasi" bo'limi faoliyati, unda to'plangan boy ma'naviy meros namunalari, ularning saqlanishi hamda bo'limni yanada boyitish borasidagi tajribalar bilan ham qiziqishdi.

Uchrashuv yakunida O'zbekiston xalqaro akademiyasi rektori Sh.Yovqochev hamda Qozog'iston Respublikasi Madaniyat va sport vazirligining "Nodir kitob va qo'lyozmalar Milliy markazi" Respublika davlat muassasasi direktori o'rinbosari Nurlan Yerejepov tomonidan o'zaro hamkorlik bo'yicha kelishuv Memorandumi imzolandi.

Abror UMARQULOV,
"Ma'rifat" muxbiri

Malaka oshirish kursi ilm-fan va amaliyot uyg'unligini ta'minlaydi

Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandislari institutida mamlakatimizning turli hududidagi amaliyotchi mutaxassislar va rahbar xodimlar uchun bir haftalik malaka oshirish kursi tashkil etildi.

Tadbiring ochilish marosimida mamlakatimizda suv xo'jaligi tizimini izchil rivojlantirish, mavjud suv resurslaridan oqilona foydalanish, tejankor sug'orish texnologiyalarini amaliyotga keng tatbiq etish orqali qishloq xo'jaligi ekinlarida mo'l hosil yetishtirish va oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlashga alohida e'tibor qaratilayotgani ta'kidlandi.

Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandislari institutida suvdan oqilona foydalanish, obihayot isrof bo'lishining oldini olish, suv resurslari taqchilligi oqibatlarini yumshatish bo'yicha qator ilmiy izlanishlar olib borilmoqda. Xususan, global iqlim o'zgarishi sharoitida suv resurslarini oqilona boshqarish, ulardan suv tejankor texnologiyalar asosida foydalanish va sug'oriladigan yerlarning ekologik-meliorativ holatini, gidrotexnika inshootlari konstruksiyalarini takomillashtirish bo'yicha ilmiy izlanishlar olib borilmoqda.

Yosh olimlar tomonidan gidrouzel-larda suv hisob-kitobini yuritish jarayonini takomillashtirish, suv inshootlarini mukammallashtirish, ko'chma suv o'lgach-lardan foydalanish, sug'orish tizimlariga innovatsiyalarni joriy etish, suvga bo'lgan talab me'yorlarini belgilash, suv resurslarini gidravlik boshqarish, sug'orish jarayonida polimer komplekslardan foydalanish yo'nalishlarida qator ilmiy natijalarga erishilgan. Biroq natijalarning barchasi ham amaliyotga joriy etilmayapti. Hali-hanuz suvning katta qismi iste'molchiga, fermer xo'jaliklariga yetib borunguna qadar besamar sarf bo'ladi. Malaka oshirish kursi amaliyot va fan o'rtasidagi ko'priq vazifasini o'tashi ko'zda tutilmoqda. Unda erishilgan yutuqlar bilan birga, xato va kamchiliklar muhokama qilinadi. Mashg'ulotlar bevosita laboratoriyalarda, amaliyot bilan bog'liq holda olib boriladi.

Sanobar JUMANOVA,
"Ma'rifat" muxbiri

Bolalar ijodida oltin kuz

"Ziyo-zukko" nodavlat ta'lim muassasasida "Oltin kuz ne'matlari" mavzusida ko'rgazma-yarmarkasi bo'lib o'tdi.

Ko'rgazmadan ilm maskani o'quvchilari o'z aql-zakovati va qo'l mehnati bilan yasa-gan ijodiy ishlari joy oldi. Bu ijodiy ishlar, asosan, karving san'ati asosida tayyorlangan kuz ne'matlaridir. Ularni o'g'il-qizlar yuksak did bilan yasaganini ko'rgazmani tomosha qilish jarayonida anglab olasiz. Ayniqsa, 1-"B" sinf o'quvchilari-

ning oltin kuz ne'matlari — tarvuz-u qovun, olma-yu anor, uzum-u shaftolidan tayyorlangan kompozitsiyasi barchaning diqqatini tortdi. Meva va sabzavotlardan yasalgan ertak va multfilm qahramonlarini ko'rib ham kulgingiz keladi, ham hayratingiz oshadi.

Ushbu ko'rgazmani tashkil etishdan maqsad o'g'il-qizlarning tejankorlik va tabdirkorlik qobiliyatini rivojlantirish, ularni ota-onasiga ko'maklashishga, uy-ro'zg'or ishlariga yordamlashishga o'rgatishdan iborat.

Ko'rgazmada o'z ijodiy ishlari bilan faol qatnashgan o'quvchilar ta'lim muassasasi rahbariyati tomonidan maqtoov yorlig'i va esdalik sovg'alari bilan taqdirlandi.

B.RIZOQULOV olgan surat.

Kollejlar o'rnida zamonaviy ta'lim muassasalari joriy etiladi

Joriy yil 6-sentabr kuni Prezidentimizning "Professional ta'lim tizimini yanada takomillashtirishga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi farmoni qabul qilindi.

Professional ta'lim tizimini ilg'or xorijiy tajribalar asosida takomillashtirish, boshlang'ich, o'rta va o'rta maxsus professional ta'lim bosqichlarini joriy qilish orqali mehnat bozori uchun malakali va raqobatbardosh kadrlar tayyorlash hamda bu jarayonga ish beruvchilarni keng jalb qilish maqsadida qabul qilingan mazkur farmon yurtimizda keyingi yillarda ko'p muhokama etilayotgan kollejlarning ertangi taqdirini belgilab berdi. Chunki davlatimiz rahbarining 2018-yil 25-yanvardagi "Umumiy o'rta, o'rta maxsus va kasb-hunar ta'limi tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi farmoni bilan 2018/2019-o'quv yilidan umumiy o'rta ta'lim maktablarida 11 yillik majburiy ta'lim joriy etilgach, mamlakatimizdagi kasb-hunar kollejlarning qaysilari faoliyatini to'xtatishi, qaysilari davom ettirishi ko'pchilikni o'ylantirib kelayotgandi.

Albatta, shu paytgacha ishlab kelgan tizimni birdan o'zgartirish va yangi tartiblar joriy etishning o'zi bo'lmaydi. Bu borada har bir masalaga alohida e'tibor qaratilishi, boshqa davlatlarning tajribasi va xalqaro amaliyot, eng muhimi, aholining xohish-istaklari hisobga olinishi lozim.

— Barchamizga ma'lum, keyingi yillarda umumiy o'rta va o'rta maxsus, kasb-hunar ta'limi rivojlanishini tahlil qilish natijalari tizimning bugungi kun talablariga javob bermasligini va tub islohotlarga muhtojligini ko'rsatdi, — deydi Samarqand viloyati kasb-hunar ta'limi hududiy boshqarmasi boshlig'i o'rinbosari Roziq Fayziyev. — Xususan, kasb-hunar kollejlari aholi yashash joylariga yaqin bo'lmagan masofada joylashtirilganligi, moddiy-texnika bazasining ta'minlanish darajasi pastligi, kasb-hunar ta'limi tizimi uchun zarur bo'lgan ko'plab darsliklar va o'quv qo'llanmalari yetarli emasligi, kadrlar tayyorlash tizimi hududlardagi iqtisodiyot tarmoqlarining real ehtiyojlariga javob bermasligi va boshqa omillar buning asosiy sabablarini tashkil etdi. Endilikda, davlatimiz rahbari farmoni bilan 2020/2021-o'quv yilidan boshlab O'zbekiston Respublikasida Ta'limning xalqaro standart tasniflagichi darajalari bilan uyg'unlashgan yangi boshlang'ich (kasb-hunar maktablari), o'rta (kollejlari) va o'rta maxsus (texnikumlar) professional ta'lim tizimi hamda tabaqalashtirilgan ta'lim dasturlari joriy etiladigan ta'lim muassasalari tarmog'i tashkil etiladigan bo'ladi.

Xalqaro tasniflagich 9 ta darajadan iborat bo'lib, 0-, 1-, 2-daraja maktabgacha ta'lim va umumiy o'rta ta'limga, 3-, 4-, 5-daraja professional ta'limga, 6-, 7-, 8-daraja oliy va oliy ta'limdan keyingi ta'limga mos keladi.

Xalqaro tasniflagichning 3-darajasiga mos keladigan kasb-hunar maktablarida kadrlar tayyorlash umumta'lim muassasalarining 9-sinf bitiruvchilari hisobidan shakllantirilgan guruhlarda 2 yillik umumta'lim va mutaxassislik fanlarining integratsiyalashgan dasturlari asosida kunduzgi ta'lim shaklida amalga oshiriladi.

Samarqand viloyatidagi kasb-hunar kollejlarning 37 tasi ushbu darajaga kiritilib, kasb-hunar maktabiga aylantiriladi. Bu maktablarda ta'lim olayotgan o'quvchilar O'zbekiston Respublikasi Davlat budjeti hisobidan bazaviy hisoblash miqdorining bir baravari miqdorida oylik stipendiya hamda uch mahal ovqat bilan ta'minlanadi yoki mazkur ovqat pul-larini ularga to'lab beriladi.

9 kollejimiz esa xalqaro tasniflagichning 4-darajasiga mos keluvchi ta'lim dasturlari asosida o'rta professional ta'lim bosqichida o'qitadigan ta'lim muassasasi, ya'ni kollej sifatida faoliyatini davom ettiradi. Kollejlarda hayot davomida ta'lim olish prinsipi asosida kamida umumiy o'rta ma'lumotga ega bo'lgan shaxslar hisobidan kasblar va mutaxassisliklarning murakkabligidan kelib chiqqan holda 2 yilgacha muddatda kunduzgi, kechki va sirtqi ta'lim shakllarida davlat buyurtmasi hamda to'lov-kontrakt asosidagi ta'lim amalga oshiriladi.

Viloyatimizdagi 18 kollej xalqaro tasniflagichning 5-darajasiga mos keluvchi ta'lim dasturlari asosida oliy ta'lim tizimi bilan integratsiyalashgan o'rta maxsus professional ta'lim bosqichida o'qitadigan, oliy ta'lim muassasalari huzurida faoliyat yuritadigan ta'lim muassasasi, ya'ni texnikumga aylantiriladi.

Texnikumlarda ham hayot davomida ta'lim olish prinsipi asosida kamida umumiy o'rta ma'lumotga ega bo'lgan shaxslar hisobidan shakllantirilgan guruhlarda kasblar va mutaxassisliklarning murakkabligidan kelib chiqqan holda 2 yildan kam bo'lmagan muddatda kunduzgi, kechki va sirtqi ta'lim shakllarida davlat buyurtmasi hamda to'lov-kontrakt asosida o'qish amalga oshiriladi. Bu dargohlarni muvaffaqiyatli tamomlagan bitiruvchilar o'z sohasiga mos bakalavriat ta'lim yo'nalishlari bo'yicha kirish test sinovlarisiz yakka tartibdagi subhat orqali oliy ta'lim muassasalarida 2-kursdan o'qishni davom ettirish huquqiga ega bo'ladi.

Boshlang'ich, o'rta va o'rta maxsus professional ta'lim muassasalariga xalqaro tasniflagich bo'yicha asosiy ta'lim dasturlaridan tashqari quyi darajadagi ta'lim dasturlari bo'yicha kadrlar tayyorlash huquqi beriladi.

Bundan tashqari, viloyatdagi kasb-hunar kollejlarning 2 tasi kasbga o'qitish markazlarini tashkil etish uchun O'zbekiston Respublikasi Bandlik va mehnat munosabatlari vazirligi tizimiga o'tkaziladi. Tumanlardagi 2 kollej esa oliy ta'lim muassasalari quvvatlarini oshirish, istiqbolda xorijiy oliy ta'lim muassasalari va ularning filiallarini tashkil etish uchun beriladigan bo'ladi. 19 kollej oliy ta'lim muassasalarining ko'p tarmoqli o'quv markazlari va amaliyot poligonlarini tashkil etish uchun ajratilishi belgilandi. 54 kollej binosidan endilikda umumiy o'rta ta'lim muassasasi sifatida foydalaniladi.

G'olib HASANOV,
O'ZA muxbiri

“Yilning eng yaxshi fan o'qituvchisi — 2019”

Ruxsora ishonchni oqladi

Namangan shahridagi 58-IDUMning boshlang'ich sinf o'qituvchisi Rahmatoy aya To'raboyeva 34 nafar o'quvchini 1-sinfga qabul qilayotganidan ulardan 8 nafari kelajakda muallima bo'lib yetishadi, deya o'ylamagan edi. Biroq hamisha kulib yuradigan, tashabbuskor va serg'ayrat, o'qish va jamoat ishlarida doimo faol qatnashadigan Ruxsoraning tug'ma pedagogik qobiliyatini barvaqt sezadi. A'lochi qizning mana shu xislati unga sinfboshilik ishonilganda juda ko'p qo'l keldi. Maktabni tamomlaguncha sinfdoshlariga yetakchilik qildi.

Ruxsoraning hozirgidek yodida. 8-sinfda o'qib yurgan payti maktab direktori uni chaqirib, 4-sinfdan biriga olib kirdi. Salomlashishga hozirlangan o'quvchilarni o'tirishga imo qilib, Ruxsora bir qarab oldi-da, sinfga yuzlangan ko'yi so'z boshladi:

— Bugun jadvalda belgilangan ikki soat darsni mana shu opangiz o'tadi. Uni taniysizlarmi?

— Ha!

— Yaxshi. Ustozingizning tobi qochib qoladi. Uyiga ruxsat berdik. Qani, unda hamma kitob-daftarin o'sin.

Eshitganlariga hayron bo'lib turgan Ruxsora goh direktorga, goh unga qiziqsinib tikilayotgan qorako'zlariga qarardi.

— Bo'laqol, qizim. Sen eplaysan. Bugun shu bolalarning ustozini yo'qligini bildirmay turgin. Axir maktabni bitir-sam, o'qituvchi bo'laman, deganding-a? O'zing qoldiradigan saboqni keyin o'zlashtirib olarsan.

Shu kuni bo'lg'usi muallima ilk darsini o'tdi. Bu voqeagayam 17 yildan oshdi. Maktabni tamomlagach, kirish sinovlaridan muvaffaqiyatli o'tib, Namangan davlat universitetining boshlang'ich ta'lim va sport tarbiyachisi mutaxassisligi bo'yicha ta'lim oldi. Eng quvonchlisi, u kabi 7 nafar sinfdoshiyam pedagoglik kasbini tanlagan edi. Mustaqil hayot yo'li ularni yana birlashtirdi. 2009-yili Ruxsora qo'lga o'qituvchilik diplomini olib, pedagoglik faoliyatini boshladi. Yosh

mutaxassis Norin pedagogika kollejida saboq bera boshladi.

Ruxsoraning 30-maktabga boshlang'ich sinf o'qituvchisi sifatida ishga o'tishi kutilmagan voqea bo'lmadi. Uning qisqa vaqtda o'z kasbining sir-asrorlarini puxta o'zlashtirgani, bilimi va tajribasini boyitishga intilishini ko'pchilik yaxshi bilardi. Shu sabab ham uch yilda mutaxassis o'qituvchidan 2-toifali muallima darajasiga ko'tarilgandi. Dilida esa birinchi ustoz Rahmatoy ayadek bolajonlarga sevimli, bilimdon va mahoratli o'qituvchi bo'lish istagi yonardi. Xullas, taqdir taqozosi bilan 2015-yili Norin tumanidagi 30-umumiy o'rta ta'lim maktabi pedagoglari safiga qo'shildi. Tez orada boshlang'ich sinf o'quvchilarining ota-onalari maktabda tug'ma iqtidorli muallima ishlayotganidan xabardor bo'ldi. Dilbandini Ruxsoraning sinfida o'qitaman, deganlar ko'payib boshladi.

— Bugunning o'qituvchisi oliy ta'lim muassasasida o'rgangan bilim bilan ishlayveraman, desa xato qiladi, — deydi Ruxsora To'ychieva. — O'z ustida ishlash uchun imkoniyat katta. Masalan, internet manbalari yoki ta'limga oid nashrlar orqali zamonaviy pedagogikaga xos yangiliklar, texnologiyalar va metodlarni o'zlashtirish mumkin. Bular o'z uslubingizni topishingizda, tajriba va mahoratingiz oshishida juda katta yordam beradi. Qolaversa, siz bilan yonma-yon ishlayotgan tajribali hamkas-

bingizni olaylik. Yordam so'rasangiz, ulardan birortasi rad javobini bermaydi. Baxtim, avvalo, ana shunday ustozlar bilan birga ishlaganim va ishlayotganimda bo'lsa kerak.

Universitetni bitirib, mehnat faoliyatini boshlaganida viloyat xalq ta'limi xodimlarini qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti o'qituvchisi Nargiza G'oyibnazarova, Namangan shahridagi 5-maktabning boshlang'ich ta'lim muallimasi Marg'uba Mirjalolovadan ko'p maslahat va yo'l-yo'riq olganman. Hozir ishlayotgan maktabimda esa kuchli pedagogik salohiyatga ega ustozim Zulxumor Ahmedovanning dars berish uslubi, tajribasi asqotyapti. Jamoamizda bunday ilg'or muallimalarning borligi biz yoshlar uchun tayyor mahorat maktabi.

— Tashabbuskor, izlanuvchan, bilimli va salohiyatli o'qituvchiga har qanday joyda talab bor, — dedi 30-maktab direktori Hamida Ergasheva. — Ruxsora ana shunday fazilatlariga egaligini maktabimizda ishlay boshlagandayoq ko'rsatgan edi. U dars berayotgan sinfda bilim samaradorligi hamisha yuqori. Dars jarayoni yangi pedtexnologiyalar, AKT vositalari yordamida o'tiladi. AKTga jiddiy e'tibor berishi ham bejiz emas. O'quvchi ham eshitib, ham ko'rib o'rganishi evaziga bilimi mustahkamlanadi. E'tirof etish kerak, hali yosh bo'lishiga qaramay, 1-toifaga erishdi. O'zbekiston Respublikasi “Xalq ta'limi a'lochisi” ko'krak nishoniga sazovor bo'lgani ham samarali mehnati mahsuli.

“Yilning eng yaxshi fan o'qituvchisi” ko'rik-tanlovining respublika bosqichiga yo'llanmani qo'lga kiritguncha Ruxsora bir necha sinovlardan o'tdi. O'zi kabi bilimdon va mahoratli hamkasblaridan ilgarilab olish uchun juda katta kuch, g'ayrat, va albatta, bilim talab etilishi aniq edi. U barcha shartlarni ishonch va dadillik bilan bajardi.

— Mazkur tanlovning Termiz shahrida o'tkazilgan yakuniy bosqichida g'oliblikka da'vogarlarining aksariyati juda kuchli o'qituvchilar edi, — deya taassurotlari bilan o'rtoqlashdi Ruxsora. — Toshkent viloyati vakili hamda surxondaryolik hamkasbim raqobat borasida ustunlikka ega muallimalar edi. Ikkinchi shartdan so'ng men peshqadamdan 6 ball ortda qolayotgan edim. Negadir ko'z oldimdan ilk ustozim, hamkasblarim, menga ikkinchi bosqichda ishonch bildirgan hakamlar qiyofalari o'taverdi. Shunda “sen, albatta, g'olib bo'lishing kerak”, deya o'zimni ishonтира boshladim. Va tanlovning mamlakat bosqichida 1-o'ringa munosib ko'rildim. Bilasizmi, buning ortida menga yutuq tilab turgan oilam, kasbdoshlarim va barcha do'stlarimning daldasi ham bor.

U atigi 10 yildan buyon shu kasbda mehnat qilyapti. Biroq kasbga sadoqati kuchli, maktabini, qadrdon o'quvchilarini yaxshi ko'radi. Chunki u chin muallima, haqiqiy pedagog, bolajon ustoz ekanini allaqachon isbotlagan. Nufuzli tanlovda esa Ruxsora To'ychieva qisqa pedagogik faoliyatida topgan e'tirof haqli ravishda o'ziga tegishli ekanini yana bir bor isbotladi.

G'anisher AKBAROV,
“Ma'rifat” muxbiri

1-oktabr — O'qituvchi va murabbiylar kuni

Ustoz keldi!

Dunyoda kasblar ko'p, biroq ular orasida o'qituvchilikning o'zni boshqacha. Shu bois bu kasb egalari alohida hurmat, izzat-ikrom bilan “ustoz” deya tilga olinadi.

Yaratganga shukr, orzularim ro'yobga chiqib, o'qituvchi bo'ldim. O'quvchilarim qalbiga yo'l topish, ularga nimadir yangi gap aytish, ilm o'rgatish hayotim mazmuniga aylandi. Aslida biz, pedagoglar har bir o'quvchiga bo'lg'usi daho deb qarashimiz kerak. Chunki tajribasiz muallim bo'lishi mumkin, lekin iste'dodsiz bola yo'q, degan gap ayni haqiqat. Har bir bola o'ziga xos bir oilam va unda qaysidir fanga, sohaga qiziqish bor. Ana shu qiziqish, iqtidorni vaqtda payqash va yuzaga

chiqarish o'qituvchining bilimi, mahorati va albatta, bolalarga bo'lgan mehri-ga bog'liq. O'quvchisiga mehr qo'ymagan, uni yaxshi ko'rmagan o'qituvchi zimmasidagi burchni bajarolmaydi, ustozlik darajasiga ko'tarila olmaydi.

Shogirdlarim katta yutuqlarni qo'lga kiritganida o'qituvchilik kasbini tanlaganimdan xursand bo'laman. Yurtimizda ta'lim sohasini isloh qilish yo'lidagi sa'y-harakatlar bizga qanot bag'ishlayapti. Sababi, maktablarimizning mod-

diy-texnik imkoniyatlari yaxshilandi. Muhtasham binolar, zamonaviy fan kabinetlari, laboratoriya xonalari, minglab kitob va elektron adabiyotga ega kutubxona ixtiyorimizda. Bunday sharoit kasbimizga mehrimizni yanada oshirib, bizni yuqori natijalarga erishish uchun ruhlantiradi.

Yangi pedagogik texnologi-

yalardan unumli foydalanish, o'z ustimda muntazam ishlash, o'quvchilarimni kitobxonlikka jalb etishga urinaman, rus tili va adabiyoti o'qituvchisi sifatida ko'proq jahon adabiyoti namunalaridan tarjimalarni mutolaa qilishga undayman. Mashg'ulot o'tishning maqbulroq yo'llarini izlab topishga harakat qilaman.

Har tong ezgu niyatlarni maktabga o'tlanaman. Ilm maskaniga yaqinlashganida o'quvchilarim “Ana, ustoz keldi, ustoz”, deya peshvoz chiqadi. Ularni bag'rimga bosaman. Yo'l-yo'lakay bolalarining savollariga javob qaytarib, shogirdlarim qurshovida maktab ostonasidan dadil odimlayman.

Ustozlarimga havas qilib, o'qituvchilik kasbini tanladim,

havas bilan boshlagan kasbim ortidan shuncha obro'-e'tibor topdim. Aslida, ustoz uchun shogirdlari kamolini ko'rishdan ortiq baxt yo'q. O'zim ham kechagina maktab partasida o'tirgan o'quvchi edim, bugun esa ahil va inoq jamoaning faol a'zosi, ko'zlari odamni ilhomlantiradigan sevimli o'quvchilarning ustoziman. Umr — oqar dar-yo deganlari rost ekan, mana ish faoliyatimni boshlaganimda ham 36 yil bo'libdi. Kelajagimiz vorislari qalbi va ongiga Vatan taqdiriga daxldorlik, milliy qadriyatlarimizga hurmat tuyg'ularini chuqur singdirayotgan ustozlarga davlatimiz tomonidan ko'rsatilayotgan cheksiz e'tibor va g'amxo'rlik bizni yanada yuksak marralar sari ruhlantiradi.

Xadicha BOLTAYEVA,
Nurota shahridagi
55-maktab o'qituvchisi

Sinab ko'ring

Tuyuq tahlilida metodlarni qo'llash

Mumtoz adabiyotimizga doir mavzularni o'tish biroz murakkab jarayon. Chunki o'sha davr tili, she'riyat uslubi, qolaversa, vaznga doir ma'lumotlarni bugungi kun bolalariga yetkazish, singdirish qiyinroq. Garchi pedagogik faoliyatda o'quvchilarning mustaqil bilim olishi, o'z ustida ishlashi orqali yaxshi natijaga erishishni ko'zda tutsak-da, mumtoz adabiyot mavzularida o'qituvchining ham ta'siri kattaligiga e'tibor berish lozim. Bu borada pedagog qanday ishlarni amalga oshirishi mumkin?

Avvalo, muallimda mumtoz adabiyotga doir ma'lumotlarning boy zaxirasi mavjud bo'lishi kerak. Birgina tuyuq mavzusini o'tish uchun quyidagilarga e'tibor qaratiladi:

— tuyuqning to'rt misradan iborat bo'lishi;

— tuyuqdagi bosh nuqta — jinsdosh so'zlar mavjudligi;

— jinsdosh so'zlar orqali so'z o'yinining hosil bo'lishi;

— so'z o'yinini mohirona qo'llash orqali yagona ma'noni yuzaga keltirish san'ati.

O'qituvchi besh-o'n daqiqa she'riy san'atlarga murojaat qiladi. Qanday she'riy san'atlar mavjudligi, bular ichida tajnis san'atining o'ziga xosligiga to'xtaladi.

Xuddi shu o'rinda muallim ona tilining leksikologiya bo'limiga murojaat qilishi mumkin. Bu o'qituvchi uchun fanlararo bog'liqlikni ta'minlash imkonini beradi. So'z ma'nolari mavzusida u bolalarga sinonim, antonim, paronim va omonimlar nimaligi haqida savol beradi. Pedagogik texnologiya bo'yicha bu "Aqliy hujum" texnologiyasidir. Savol o'rta tashlangandan keyin o'quvchilar mavzuga oid ma'lumotlarni eslaydi, ona tili bo'yicha bilimlarini mustahkamlab oladi. Shu o'rinda yana bir pedagogik texnologiya qo'llanib, "Kim topqir?", "Kim chaqqon?" nomi ostida jadval tuziladi. O'qituvchi bunga oldindan tayyorgarlik ko'rgan bo'lishi kerak. Jadvalda so'zlar, ularning sinonimi, antonimi, omonimi, paronimiga doir katalaklar to'ldiriladi.

O'qituvchi o'quvchida qanday shaklda bo'lmasin, o'z fikrini bayon qilish ko'nikmasini shakllantirishi lozim.

Tajriba

Bosqichli o'qitish usuli

Yangi o'quv rejalari, dasturlari, yangi avlod darsliklari hamda ta'lim standartlarining o'zlashtirilishi pedagogdan zamonaviy texnologiyalar asosida ish yuritishni talab etadi. "Tayanch kundalik reja asosida dars o'tish orqali o'quvchilar faolligini oshirishning ba'zi usullari" mazkur vazifani hal etishga xizmat qiladi. Ushbu uslubiy tavsiyalar shaxsiy pedagogik tajribalar asosida yaratilib, tajribasinovdan o'tkazildi. Bu o'quvchilar bilim darajasini oshirish, o'qituvchi va o'quvchi hamkorligini mustahkamlash, ularning o'z ustida ishlashiga yordam beradi.

Uslubiy tavsiyada ko'rsatilgan bosqichli o'qitish usuli amaliyotga birinchi marta tatbiq etilmoqda. Ushbu usul o'quvchilarning 5-sinfdan boshlab bilimi pasayishining oldini oladi, fanlarga qiziqishini oshiradi. Avvalo, o'qituvchi darsga puxta tayyorlanish uchun bir soatlik dars rejasini tuzishga e'tibor berishi kerak. Yangi mavzu, dars va uga vazifani bir soatga mo'ljallab, reja daftoriga yozib, ilmiy mudirga tasdiqlatib borishi lozim. Yangi mavzuni mustahkamlash qismi esa boshqa daftarga yoziladi.

Masalan, o'quvchilarga "Amir Temur davlatining tashkil topishi" mavzusida ma'lumot berish topshiriladi. Ma'lumotlar aytilgach, mavzu bilan bog'liq savollar beriladi. O'qituvchi xohlasa, savollarning tagiga qisqacha javob yozib qo'yishi mumkin. Muallim

bu savollarni darsda berib borsa, mavzuga doir ma'lumotlar o'quvchilar esidan chiqmaydi. Bunday ish rejasidan foydalanish o'quvchilarning bilimini oshirishga yordam beradi. O'qituvchi yangi mavzuning mustahkamlash qismini keyingi yili qaytadan yozmasa ham bo'ladi. Vaqti tejiladi. Bunda savol-javoblari, qo'shimcha ma'lumotlar yozilgani uchun tayanch kundalik reja hisoblanadi. Ushbu usul tayanch kundalik reja asosida dars o'tishning birinchi bosqichi sanaladi. O'quvchining o'ziga ishonchi ortib, fikrlash darajasi kengaygandan keyin o'qituvchi ikkinchi bosqichga o'tishi kerak. Bu bosqichda pedagog bolalarga faqat bitta mavzu bo'yicha uchta savol berishni o'rgatadi. Dars vaqtida qaysi mavzudan savol berilayotgani aytib o'tilishi

shart. Savollarning birortasiga javob berilmasa, savol beruvchi o'quvchining o'zi javob berishi kerak. Bolalar bu savollarga darsda yozdirilgan konspekt asosida, darsning o'zida yoki uyda konspekt asosida tayyorlanib, uyda javob tuzib kelishi ham mumkin. Bu usuldan keyin o'qituvchi doskaga savol o'rni tarixiy joy, shaxs va sanalarni yozib, shular haqida ma'lumot berilishini talab qilishi mumkin.

Ikkinchi bosqichdan boshlab o'quvchilar 2 guruhga bo'linadi. Birinchi guruh savol bersa, ikkinchi guruh javob qaytaradi. So'ng ikkinchi guruh savol beradi. O'quvchilar faolligi yanada oshib borishi bilan sinf o'quvchilarini uch guruhga bo'lish ham mumkin. Birinchi, ikkinchi guruh savol-javob bilan shug'ullansa, uchinchi guruh darslikdagi mav-

Masalan, sinonim mavzusiga oid jadval:

So'z	Sinonimi
Lab	Dudoq
Osmon	Ko'k
Quyosh	Xurshid

Omonim mavzusiga oid jadval:

So'z	Omonimi
Olma (ot)	Olma (fe'l)
Yoz (ot)	Yoz (fe'l)
Tor (ot)	Tor (sifat)

Shundan keyin tuyuqlar tahliliga o'tiladi. Ulardagi omonim so'zlarning qanday hosil qilinganiga e'tibor beriladi, tahlil qilinadi.

Sinfidagi o'quvchilarni ikki guruhga bo'lib, ular o'rta tashida musobaqa tashkil qilish mumkin. Tahlil jarayonida o'quvchining vazifani to'g'ri yoki noto'g'ri bajarganiga emas, balki mehnatiga e'tibor beriladi. O'qituvchi o'quvchida qanday shaklda bo'lmasin, o'z fikrini bayon qilish ko'nikmasini shakllantirishi lozim. Har qanday qolip jumlar, muayyan shakldagi fikrlardan chekinishga, masalani kengroq tasavvur qilishga undash, tafakkur yuritishga erishish kerak. Shundaygina o'quvchi adabiyot darslari mavzularini birmuncha o'zlashtirish imkoniga ega bo'ladi. O'qituvchi o'quvchiga savollar berib,

uni fikrlashga undashi, yo'naltirishi lozim. Masalan:

— Nega yozuvchi bu qahramonga shunday nom qo'ygan, nima deb o'ylaysiz?

— Nega qahramon bu holatda shunday dedi?

— Asardagi bu obraz nega shunday yo'l tutdi?

— Buning o'rniga nima deyish mumkin edi?

— Shu holat sizda yuz bersa, nima qilgan bo'lardingiz?

Bular o'quvchilarning og'zaki va yozma nutqini rivojlantirish, kengroq fikrlashga undovchi umumiy savollar. O'qituvchi bularni alohida kartochkalarga yozib tarqatishi mumkin. Bu umumiy savollarni muayyan mavzuga moslashtirish mumkin.

O'quvchi bilan ishlashda darsdan tashqari o'qishga, mustaqil mutolaa e'tibor berish kerak. Dars esa faqat muhokama, o'z fikrini bayon qilish imkonini berishi lozim. Buning uchun o'qituvchi hamma dars mavzularini oldindan yozib, jadval tarzida bolalar qo'lga bersa, yaxshi bo'ladi. O'quvchi Chingiz Aytmatovning "Oq kema" asari nechanchi darsda bo'lishini aniq biladi, qissani oldindan o'qib kelish imkoniyatiga ega bo'ladi.

Umida MUHAMMADIYEVA,
Shahrisabz shahridagi
19-maktab o'qituvchisi

zular yuzasidan ma'lumot beradi. Shundan so'ng uchinchi bosqichga o'tiladi. Bu bosqichda o'qituvchi bolalar uchun murakkab mavzular va o'zi tanlagan bir yoki bir nechta mavzu yuzasidan "Kim ko'proq savol beradi?", "Kim ko'proq savolga javob beradi?", "Kim ko'proq ma'lumot beradi?" nomli musobaqa tashkil qiladi. Tayanch reja asosida takrorlashning ikkinchi va uchinchi bosqichlarida o'qituvchi har doim birinchi bosqichdagi usulni qo'llashi shart. Tayanch kundalik reja asosida dars o'tishning ikkinchi yilida to'rtinchi bosqichga o'tish boshlanadi.

To'rtinchi bosqichda yordamchi tarqatmalardan foydalaniladi. Tarqatma savol-javob qilishga mo'ljallangan, lekin unga savollar yozilmaydi. Faqat mavzuga doir ayrim sanalar, tarixiy shaxslar nomlari, muhim tarixiy voqealar, ular sodir bo'lgan joy nomlari yoziladi. Bu hozirgi vaqtda "Bingo" usuli ham deyiladi.

O'quvchi shu so'zlar asosida savollarga javob berib, mavzuning muayyan qismini gapirib o'tadi. Savolni o'qimasdan turib javob berish esa darsda vaqtni tejaydi. Tayanch kundalik reja asosida dars o'tishning 3-yilida 2-chorakdan boshlab o'qituvchi sanoqli ma'lumot beruvchi kartochkalardan foydalana boshlashi

kerak. Bu usul beshinchi bosqich hisoblanadi. Sanoqli ma'lumot beruvchi tarqatmalardan savol yoki so'zlar o'rniga raqamlar yoziladi. Bu holatda raqamlar soni nechta bo'lsa, o'quvchi ko'rsatilgan mavzu yuzasidan shuncha ma'lumot berishi kerak.

Sanoqli ma'lumot beruvchi 2 yoki 3 tadan ortiq tarqatmadan foydalanmaslik kerak. Qolgan vaqtda esa takrorlashning boshqa usullaridan foydalanish lozim. Tayanch kundalik reja asosida dars o'tishning 3-yilida IV chorakdan boshlab raqamli topishmoq o'yini darslarda qo'llanishi kerak. Bu usul tayanch kundalik reja asosida dars o'tishning oltinchi bosqichi hisoblanadi. Bu usul darslarda berilgan mavzularning turlar, qismlar, sohalarga bo'linishi, muhim voqealar, shahar, viloyat va boshqalarning soni bo'yicha ma'lumot berishni talab qiladi. Raqamli topishmoq o'yini-da ham tarqatmalar tayyorlanadi. Mustaqil tarqatmalardan foydalanish tayanch kundalik reja asosida dars o'tishning yettinchi bosqichi hisoblanadi. Bosqichli o'qitish usullari o'quvchilarning qabul qilish darajasiga qarab ba'zi sinflarda 2, ba'zi sinflarda esa 3 yil davomida amalga oshiriladi.

Abduraim ORTIQOV,
Chinoz tumanidagi
25-maktab o'qituvchisi

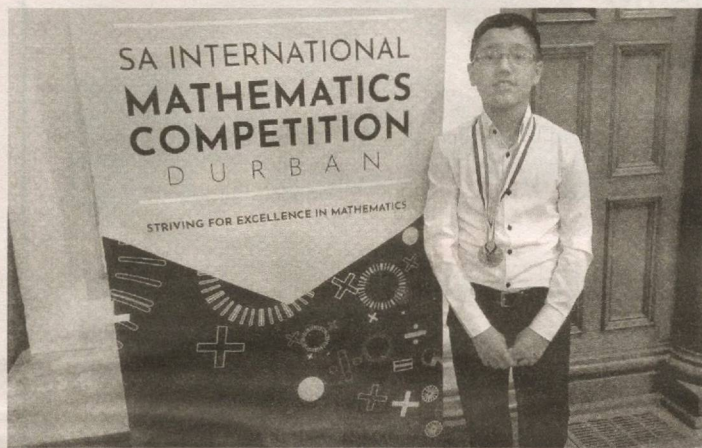
Ota-ona, ustoz va o'quvchi bir maqsadni ko'zlab, hamfikir harakat qilsagina, ko'zlangan natijaga erishish mumkin.

Mustaqillik farzandlari

Yosh matematiklarning eng kuchlisi

Agar chindan ham kuchli bilim, yuksak aql-u tafakkurga ega bo'lsang, seni dunyoning har bir chekkasida tan olishadi. Bejiz kuch — bilim va tafakkurda, deyilmaydi.

Buxoro viloyati Qorako'l tumanidagi ixtisoslashtirilgan davlat umumta'lim maktab-internatining 7-sinf o'quvchisi Anvarjon Rahmatov Janubiy Afrikaning Durban shahrida o'tkazilgan Xalqaro matematika musobaqasida (IMC 2019) oltin medalni qo'lga kiritdi.

Joriy yilning 1—6-avgust kunlari bo'lib o'tgan mazkur an'anaviy musobaqada 41 ta davlatdan 500 nafardan ortiq iqtidorli o'quvchi ishtirok etdi.

— Bunday nufuzli musobaqada ilk bor qatnashayotganim uchun avval biroz hayajonlandim, — deydi Anvarjon o'z taassurotlarini so'zlab. — Chunki oddiy musobaqalardan farqli o'laroq, bu yerda dunyoning eng bilimdon o'quvchilari jamlangan edi. Muhtasham auditoriya, mutlaqo notanish odamlar va notanish muhitda hayajonim cheksiz edi. Ammo musobaqaga start berilib, 15 ta masalani yechishga kirishgach, hammasini unutdim. Men endi butun borlig'im bilan matematika olamiga sho'ng'ib ketgandim. Har bir masala yangi bir sarguzasht go'yo. Unda turli kechinmalarga duch kelasam, butun tafakkuringni ishga solib, yangi-yangi yo'llarni kashf etasan. 14 ta masalani shu taxlit berilib ishladim. Biroq oxirigisiga kelganda, vaqt yetmay qoldi. Garchand o'zimga tamomila ishongan bo'lsam-da, ulgur olmay qolganim biroz ta'bimni xira qildi. Natijalar e'lon qiliniguna qadar xavotir ichida o'tirdim. G'oliblar qatorida nomimni o'qiganlarida esa quvonchdan sakrab yuborayozdim. Ko'z oldimdan onajonim, otam va ustozlarim o'tdi. Axir ular menga katta ishonch bildirishgan edi-da. Ana shu ishonchni oqlay olganimdan nihoyatda xursandman. Erishgan bu yutug'imga katta hissa qo'shgan sinf rahbarim va matematika fani o'qituvchimi Ro'zimurod Ro'zimurodovga alohida minnatdorlik bildiraman.

Muvaffaqiyat uchburchagi

— Men rahbarlik qilayotgan 7-sinfda 30 nafar o'quvchi tahsil oladi, — deydi tajribali ustoz Ro'zimurod Ro'zimuro-

dov. — Ularning barchasi qayta-qayta sinovlarda saralab olingan iqtidorli, matematikaga qobiliyati bor bolalar. Ammo oralarida faqat 4-5 nafarigina xalqaro olimpiadalar talabiga javob beradi. Besh barmoq baravar bo'lmaganidek, o'quvchilardagi imkoniyat ham turlicha bo'ladi. Biroq shundaylar ham borki, o'zidagi iste'dodni to'laqonli namoyon etolmaydi.

Boladagi iste'dodning yuzaga chiqishida eng muhim omil nimaligini bilasizmi? Bu — uning o'ziga bo'lgan ishonchi. Ustozi, ota-onasi unga xayrixoh bo'lsa, uni hamisha qo'llab-quvvatlab, ruhlantirib tursa, bu ishonch mustahkam bo'ladi. Ota-onasi e'tibordan chetda qolgan farzand hech qachon mas'uliyat his etmaydi. Maqsadga erishishga astoydil chog'lanmaydi. Chunki uning bu harakatini rag'batlantirib turadigan, intilishlariga qiziqish bildiradigan suyanch yo'q. Bu vaziyatda birgina o'qituvchining chiranishlari yelga sovuqilgandek samarasiz ketadi.

Ba'zi ota-onalar butun mas'uliyatni ustozga tashlab qo'yishadi. Ayrimlari hatto bir oyda bir marta o'tkaziladigan ota-onalar yig'ilishida ishtirok etishdan ham vaqtlarini qizg'anishadi. Ular uchun eng muhimi — farzandlarini moddiy jihatdan to'kis ta'minlab turish, shuni burch deb sanashadi. Biroq endigina uchirma bo'layotgan polapon bitta qanot bilan ucholmaganidek, o'quvchi

ham ustoz va ota-onasining ma'naviy ko'magiga muhtoj bo'ladi. Bunda moddiyat hech qanday ahamiyatga emas.

Ota-ona, ustoz va o'quvchi bir maqsadni ko'zlab, hamfikir, hamqadamlikda harakat qilsagina, ko'zlangan natijaga erishish mumkin. Buni men "muvaffaqiyat uchburchagi" deb atayman. Bugun nufuzli musobaqalarda yutuqlarga erishayotgan o'quvchilarning aksariyati ana shu uchburchak tegrasidagi bolalar, shu jumladan, Anvarjon ham.

Odatda, biz olimpiadaga tayyorgarlik jarayonini 5-sinfdan boshlaymiz. Dastlab sinfning o'zida qayta-qayta sinovlar o'tkazilib, ulardan muvaffaqiyatli o'tgan 4 yoki 5 nafar o'quvchi tanlab olinadi. So'ngra sinflar kesimida 15 nafardan iborat tayyorlov guruhi tuziladi. Haftada ikki marta ular bilan jiddiy mashg'ulotlar olib boriladi. Bu mashg'ulotlar nafaqat darsliklar, balki xalqaro olimpiada materiallari asosida tashkil etiladi. Geometriya, ehtimollik nazariyasi, sonlar nazariyasi, kombinatorika bo'limlariga oid murakkab masalalarni yechish usullari o'rganiladi. O'quvchilarning o'z imkoniyatlarini dastlab bilimlar bellashuvida sinovdan o'tkazishadi, tajriba oshirishadi, ko'nikma hosil qilishadi. Bu ular uchun mustahkam poydevor vazifasini o'taydi. Aytish joizki, Anvarjonning ham bugungi yutug'ida aynan bilimlar bellashuvi muhim bosqich bo'ldi. U mazkur tanlovning tuman bosqichida ketma-ket uch marta ishtirok etib, uchallasida ham 100 foizlik natijani qayd etgan edi, Ishonchim komilki, boshlanayotgan yangi o'quv yilida ham o'ziga xos qobiliyat sohibi bo'lgan va ilm maskanimizning eng umidli o'quvchilaridan biri sanalgan Anvarjon maktabi, ustozlari, ota-onasi va Vataniga yana oltin medallarni tuhfa etadi.

"Bolani o'z erkiga qo'yib bering!"

Anvarjonning onasi Nazira Umarovanning bola tarbiyasidagi prinsipi shunday. Kasbi o'qituvchilik bo'lgani uchunmi, bu jarayonga nihoyatda ehtiyotkorlik va talabchanlik bilan yondashadi.

— Farzandlarimiz dunyoga kelishi bilan, ularning kelajagi haqida orzu qilishni boshlaymiz, — deydi u. — "O'g'lim otasidek bankir bo'ladi, qizimni shifokor qilaman..." Holbuki, bolaning kim bo'lishini biz emas, ularning o'zlari belgilashi lozim. Chunki har bir insonda o'ziga in'om etilgan layoqat, qobiliyat bo'ladi. Uning qiziqish, istaklari ana shular asosida yuzaga chiqadi. Agar biz bu

istaklar bilan hisoblashmay, o'z xohishlarimizni ustun qo'ysak, farzandimizning kelajagini yo'qqa chiqaramiz. Boringki, siz san'at yo'lini tanlamog'chi bo'lgan farzandingizni huquqshunos qilishga yoki shifokorlikka moyil qizingizdan o'qituvchi "yasash"ga erishdingiz. U ota-onasining orzu-havasini ro'yobga chiqargan farzand sifatida ishlab ketishi mumkin. Lekin biror-bir yutuqqa erishishi mushkul. Nari borsa, o'tamiyona mutaxassis bo'ladi.

Men ota-onalarning hamisha o'z farzandlari baxt-saodatini ko'zlashlari, har bir xatti-harakatida shu maqsad mujassam ekanligini tushunaman, buni qadrlayman. Ammo bu yo'lda bolalarga go'dakligidan ortiqcha bosim o'tkazish, haddan ortiq yuklamalar bilan uni qiynashlarini sira tushunmayman. Ayni paytda aksariyat ota-onalar farzandlariga bog'cha yoshidanoq, ba'zilar hatto 3-4 yoshidanoq pulli repetitor yollashadi. Men ana shunday ota-onalarga oddiy pedagog sifatida o'z tajribamga tayangan holda shunday maslahat bergan bo'lardim: bolaga bolalik dunyosida yashashga imkon bering. Mayli, u o'ynasin, dam olsin, sayr qilsin — o'zi istagan mashg'ulot bilan erkin shug'ullansin! Har narsaning o'z vaqti, me'yori bo'ladi. Donolardan biri aytganidek, "Bola istagan suyuqlik bilan to'ldiriladigan idish emas". Uni o'z erkiga qo'yib bering. Vaqti kelib u o'zidagi qiziqishi, qobiliyatini o'yinlari, munosabatlari, xatti-harakatlari orqali namoyon eta boshlaydi. Ana shunda siz uni qiziqishlari sari biror sohaga yo'naltirishni boshlang. Buni ham faqat birdan ortiqcha yuklama yuklab, bosim o'tkazib emas, balki asta-sekinlik bilan amalga oshiring.

Faoliyatim davomida o'quvchilarim hamda ikki farzandim ta'lim-tarbiyasiga nisbatan ana shunday yo'l tutaman. Farzandlarimni repetitorlik kurslariga bermaganman. 9-10 yoshlariga qadar ularning o'ynashi, dam olishi uchun vaqt ajratganman. Ba'zan turmush o'rtog'im ikkimiz bu o'yinlarni ular bilan birgalikda o'ynaymiz. Uyga vazifalarini hozir ham birgalikda bajaramiz, qiziqishlari, orzu-istaklari haqida erinmay suhbatlashamiz. Qorako'ldagi 1-IDUMda o'qish fikri ham uning o'zidan chiqqan. Bir kuni u "Oyi, men ham tog'arning o'g'li o'qiyotgan maktab-internatda o'qimoqchiman", deb qoldi. Biz uning bu istagini qo'llab-quvvatladik. Endilikda Anvarjon o'z yo'lini belgilab olgan. U kelajakda iqtisodchi bo'lmoqchi. Nega aynan bu sohani tanlagani haqida so'raganimda, u "Iqtisodiyoti rivojlangan davlat — kuchli davlat bo'ladi. Men O'zbekistonning ana shunday kuchli davlatga aylanishiga hissa qo'shishni istayman", deb javob berdi. Ko'ksim g'ururga to'ldi, 15 yoshidayoq Vatan koriga yarashni maqsad qilgan farzandni tarbiyalayotganimdan, uning onasi ekanligimdan faxrlandim.

Iroda ORIPOVA,
"Ma'rifat" muxbiri

Odatda, biz olimpiadaga tayyorgarlik jarayonini 5-sinfdan boshlaymiz. Dastlab sinfning o'zida qayta-qayta sinovlar o'tkazilib, ulardan muvaffaqiyatli o'tgan 4 yoki 5 nafar o'quvchi tanlab olinadi. So'ngra sinflar kesimida 15 nafardan iborat tayyorlov guruhi tuziladi. Haftada ikki marta ular bilan jiddiy mashg'ulotlar olib boriladi.

O'ZBEKISTON TA'LIM, FAN VA MADANIYAT XODIMLARI KASABA UYUSHMASI RESPUBLIKA KENGASHI

Muhtaram o'qituvchi va murabbiylar, aziz ustozlar!

Barchangizni 1-oktabr — O'qituvchi va murabbiylar kuni umumxalq bayrami bilan samimiy muborakbod etamiz.

Sizning kamtarona, ayni damda zahmatli kasbingiz zahirida mehr-muhabbat, insoniy bag'rikenglik, ilm-ma'rifat, shijoat va fidokorlik sifatleri mujassamdir.

Yosh avlodni kamolga yetkazish yo'lidagi sharaflı xizmatlaringizda muvaffaqiyat, barchangizga mustahkam sog'liq, uzoq umr, oilaviy baxt tilaymiz!

**AYYOMINGIZ MUBORAK BO'LSIN,
AZIZ USTOZ VA MURABBIYLAR!**

NIZOMIY NOMIDAGI TOSHKENT DAVLAT PEDAGOGIKA UNIVERSITETI

**Barcha ta'lim dargohlari o'qituvchilarini, yoshlarga
sport sirlarini puxta o'rgatib, ularni xalqaro
musobaqalarda g'oliblik shohsupasiga olib
chiqayotgan murabbiylarni**

1-oktabr — O'qituvchi va murabbiylar kuni

**umumxalq bayrami bilan muborakbod etamiz!
Mamlakatimiz ta'lim tizimini yanada yuksaltirish
yo'lidagi mashaqqatli mehnat faoliyatingizda
omad va zafarlar tilaymiz!**

"Barkamol avlod" markazlarida

Robotchilar maskani

"Barkamol avlod" markazlarida o'g'il-qizlar bo'sh vaqtlarini mazmunli o'tkazmoqda.

— Markazimizda 52 ta to'garak tashkil etilgan bo'lib, 1 559 nafar o'g'il-qiz qamrab olingan, — deydi Qo'ng'iro't tumanidagi "Barkamol avlod" markazi rahbari Munira Matmuratova. — Yildan yilga to'garak a'zolari soni ortib bormoqda. Masalan, 2015-yili 480 nafar a'zomiz bor edi. Hozir o'quvchilarning qiziqishi, ota-onalar talab va takliflariga ko'ra yangi to'garaklar tashkil etilmoqda. Shu bois markazimiz binosini kengaytirish ehtiyoji bor. Ayni damda sharoit bo'lmaganligi sababli ayrim to'garaklarni maktablarda tashkil etganmiz. Boshqa muammolarni o'zimiz joyida hal etishga harakat qilyapmiz. Zamon talabiga mos tadbirkorlik faoliyatini yo'lga qo'ydik. Turli bayram va tadbirlarda qo'g'irchoq teatri tomoshalari va konsert dasturlarini tashkillashtiramiz, zalimizni, milliy va teatr liboslarini ijaraga berib turamiz. Ulardan tushgan daromadga markazimiz uchun zarur inventar, texnikalar, kerakli jihozlar olinmoqda.

Darhaqiqat, izlanishlar izsiz ketmaydi. Markazda ko'plab musobaqa va tanlovlarda yuqori natijalarga erishayotgan iqtidorli yoshlar juda ko'p. Shulardan biri Berdiy Barliqboyev. U 2014-yili "Barkamol avlod" markazining "Mo'yqalam" to'garagiga a'zo bo'lib, o'z iqtidorini rivojlantirib, imkoniyatini turli tanlovlarda sinovdan o'tkazdi. Bir yigitga

yetmish hunar oz, deganlaridek u faqat bir hunarni o'rganish bilan cheklanib qolmasdan, bir necha to'garaklarda faol qatnashadi. Ayniqsa, texnikaga qiziqishi bois 2018-yili markazdagi robototexnika to'garagiga a'zo bo'ldi. Qisqa fursat ichida ustoz O'rinboy Yesemuratovdan texnika sirlarini o'rganib, e'tiborga tushdi. Turli tanlov va festivallarda qatnashib, yuqori natijalarga erishdi. Jumladan, 2018-yili "Yilning eng yaxshi ixtirochisi" tanlovining Qoraqalpog'iston Respublikasi bosqichida elektron o'yinchoqlar yo'nalishida uchinchi o'rinni qo'lga kiritdi. 2018-yili iqtidorli yoshlarni izlab topish va rag'batlantirish maqsadida o'tkazilgan "Youth techno art — 2018" texnik ijodkorlik festivalining Qoraqalpog'iston bosqichida birinchi, O'zbekiston Respublikasi bosqichida ikkinchi o'ringa munosib topildi. 2019-yili yanvar oyida bo'lib o'tgan "Kamalak" yulduzlari tanlovida (Qoraqalpog'iston bosqichida) robototexnika yo'nalishida birinchi o'rin-

ni qo'lga kiritdi. 2019-yilning 2-3-avgust kunlari Janubiy Koreyada bo'lib o'tgan "International youth Robot Competition — 2019" xalqaro tanlovida O'zbekiston terma jamoasi tarkibida qatnashib, bosh sovrin — gran-pri sohibi bo'ldi.

— Bu tanlovda dunyoning 24 davlatidan 700 nafar yosh qatnashdi, — deydi Berdiy. — Biz jamoamiz bilan birgalikda ikkita loyiha ishlab chiqdik. Birinchisi, yerosti artezian suvini quyosh nurida isitib, yer uchun foydali suvga aylantirib beradi. Bu ekologik toza, foydali va iqtisodiy tomondan tejamkor loyiha. Ikkinchisi, zilzilaning oldini olish va zilzila bo'lgan hududda jabrlanuvchilarni qutqarishga qaratilgan. Bunda yer ostida qolib ketgan odamlarni qutqaruvchi

Hozir o'quvchilarning qiziqishi, ota-onalar talab va takliflariga ko'ra yangi to'garaklar tashkil etilmoqda. Shu bois markazimiz binosini kengaytirish ehtiyoji bor. Ayni damda sharoit bo'lmaganligi sababli ayrim to'garaklarni maktablarda tashkil etganmiz.

robotlar yaratdik. Ular asosan chiroqqa (yorug'lik ko'ringan joyga), odam tanasi haroratiga va tovushga (yer ostidagi odam biron narsani ursa, taqillatsa) qarab harakatlanadi. Hakamlar hay'ati loyihalarimizni katta qiziqish va mamnuniyat bilan qarshi oldi, yuksak baholadi. Quvonarlisi, biz g'olib bo'lish bilan birga 2020-yili Rossiya Federatsiyasining Moskva shahrida o'tkaziladigan "Robototrex" tanlovida qatnashish imkonini beruvchi sertifikat bilan ham taqdirlandik. Mazkur tanlovda ham o'ziga xos yangilik yaratib, ishonchni oqlashga harakat qilamiz.

Robototexnika to'garagi rahbari O'rinboy Yesemuratov bilan suhbatlashganimizda u yoshlar iqtidorini sinovdan o'tkazuvchi shu kabi tanlovlarni ko'proq o'tkazish kerak, degan taklifni bildirdi.

— Bu yoshlarning kasb-hunar sirlarini o'rganishga qiziqishini orttiradi, — deydi u. — Sababi, ota-bobolarimiz qo'li gul hunarmand, usta, chevar, xullas, ko'plab hunar sohiblari bo'lishgan. "Hunarli kishi — boy kishi", "Hunarli elda aziz", "Hunarli borning — xazinasi bor", "Hunar — hunardan unar" kabi maqollar bejiz aytilgan emas. Qo'lida biror hunari bor yosh hayotda so'zsiz o'z o'rnini topadi. "Barkamol avlod" markazlarida esa bir vaqtning o'zida o'quvchilar (maktabda tahsil olish barobarida) hunar ham o'rganadi. Ham bilimli, ham hunarli yoshlarni tarbiyalashda ana shunday ta'lim muassasalarining faoliyati juda muhim.

Nesibeli MAMBETIRZAYEVA,
"Ma'rifat" muxbiri

To'garaklar qamrovi oshmoqda

G'allaorol tumanidagi "Barkamol avlod" bolalar markazidagi "Yumshoq o'yinchoqlar" to'garagi bolalarni o'ziga jalb etadi. Markazdagi eng kichik hisoblanmish bu guruhda 1-, 2-sinfda o'qiydigan 16 nafar o'quvchi mashg'ulotlarda ishtirok etmoqda. Bu yerda bolalar qog'oz va matolar qiyqimidan turli mevalar shaklini yasashni o'rganmoqda.

To'garak rahbari Mahfuza Suyunova shogirdlariga qog'oz qiyqimlaridan yasalgan mevalar shaklini dafarga yopishtirish usullarini o'rgatmoqda. O'zbek xalq ertaklari qahramonlari rasmi asosida albomlar tayyorlanyapti.

Markazda chet tili yo'nalishida to'garaklar faoliyati ham yo'lga qo'yilgan.

3-sinf o'quvchisi Sitara Elmurodova rus tili to'garagi a'zosi. U ustoz Lola Kenjayeva yordamida so'zlarni to'g'ri talaffuz etish va erkin muloqot malakalarini o'zlashtirmoqda. Sitara "Bizning oila", "Men bog'da sayr qilaman" mavzularida o'z fikrini rus tilida erkin ifoda eta oladi. Bolalar markazida ayni kunda ba-

diyi ijodkorlik yo'nalishida 14, texnik ijodkorlik va o'lkashunoslik yo'nalishida 6 ta to'garak muntazam faoliyat olib bormoqda. To'garaklar 617 nafar o'quvchini qamrab olgan. Mashg'ulotlarni qiziqarli olib borish uchun turli texnik vositalar, ko'rgazmali qurollar yetarli.

— Markazimiz qoshida 18 ta to'garak xonalari mavjud, — deydi "Barkamol avlod" bolalar markazi direktori Botir Shodmonqulov. — Barcha to'garaklar malakali mutaxassislar bilan ta'minlangan. 5 muhim tashabbus asosida o'quvchilarning adabiyot, san'at, teatr, sport yo'nalishlarida iqtidorini ro'yobga

chiqarish uchun ularga har tomonlama yordam ko'rsatilmoqda.

Markaz tomonidan reja asosida qiziqarli tadbirlar o'tkazish yo'lga qo'yilgan. "Milliy raqsimiz" — milliy boyligimiz, "Shirinliklar olamiga sayohat", "Men o'qigan badiiy asar", "Yosh hunarmand" mavzularida ko'rik-tanlovlar o'tkazilmoqda. O'quvchilar bilimini mustahkamlashga qaratilgan "Zinama-zina", "Zakovat" intellektual o'yinlari o'quvchilarda katta qiziqish uyg'otmoqda. To'garaklarda o'quvchilar qamrovining oshayotgani ana shu izlanish va sa'y-harakatlar natijasidir.

Abdusattor SODIQOV,
"Ma'rifat" muxbiri

Imom al-Buxoriy hazratlari butun hayoti davomida Islom dinining muqaddasligi va sofligi uchun kurashdi.

Buyuk siymolar

Muhaddislar ustozlari

1-oktabr — O'qituvchi va murabbiylar kuni yaqinlashmoqda. Odatda biz bu bayramda ustoz va murabbiylarimizga sovg'a-salomlar ulashamiz, guldastalar taqdim etamiz, iliq tabrik so'zlari aytamiz. Lekin bu kunda qilishimiz lozim bo'lgan yana bir vazifamiz bor. Shu haqida hech o'ylab ko'rganmisiz? Yo'q, albatta. Buning uchun tanamizda jasorat, qalbimizda ishtiyoq, ongimizda ilm-u ma'rifatga muhabbat jo'sh urmog'i zarur. Ana shundagina qo'limizni bexosdan kitob javonimizga cho'zamiz, ilm-ma'rifat maskani bo'lgan kutubxonalar sari odimlaymiz. Dunyo xalqlarining ma'rifiy yuksalishiga tamal toshini qo'ygan imom Buxoriy, imom Termizi, imom Nasafi, imom Zamaxshariy, imom Doramiy, imom Abu Lays Samarqandiy, Burhoniddin Marg'inoniy kabi faxr-iftixorimiz bo'lgan bobolarimizning umrbog'iy asarlarini mutolaa qilib, ma'naviy qat'-quvvatga to'lamiz. Ular ruhiga xolisona duolar o'qiyamiz. Aslida, faqat bayram kuni emas, balki har kuni, har soatda shunday savobli ishga qo'l urishimiz bizning azaliy qadriyatlarimiz davomiyliyi emasmi?!

Imom al-Buxoriy ana shunday e'zozga loyiq bo'lgan ustozlarimizning eng buyugidir. Abu Abdulloh Muhammad ibn Ismoil al-Buxoriy hijriy 194-yili shavvol oyining tugashiga o'n kecha qolganida, juma namozidan keyin Buxoro shahridagi ilm-ma'rifatli oilada dunyoga keldi.

U kishining otasi Ismoil ibn Ibrohim o'ziga to'q, ilm-ma'rifatli kishi edi. Uni Buxoroda hamma Abul Hasan nomi bilan chaqirardi. Yillar o'tib, imom al-Buxoriy otasi haqida "Tarixul Kabiyr" kitobida bunday satrlarni yozib qoldirdi: "U Hammod ibn Zaydni ko'rgan va Ibn Muborak bilan ikki ko'llab ko'rishgan kishi edi".

Shu satrlarning o'ziyoq imom al-Buxoriyning o'z zamonasidagi fozil kishi xonadoniga voris ekanligini isbotlaydi.

Imom al-Buxoriy otasidan juda yoshlik chog'laridayoq yetim qoldi. U mehribon onasi va akasi Ahmadning qaramog'ida voyaga yetdi. Undagi ilmga bo'lgan ishtiyoq go'daklik chog'laridayoq shakllandi. Bu haqida Abu Ja'far Muhammad ibn Abu Hotim Varroq quyidagilarni yozadi: "Men Abu Abdulloh ibn Ismoil Buxoriyga: "Hadis talab qilishni boshlaganing qanday bo'lgan?" deganimda, u bunday javob berdi: "Boshlang'ich ta'lim olayotganimdayoq hadis yodlashga ilhomlantirildim".

Zukko va ilmga chanqoq bu go'dakning bir kun kelib, butun musulmon olamidagi xalqlarga ustozlik qilishi o'sha paytdayoq ko'pchilik murabbiylarga ayon edi. O'z zamonasining ilg'or fikrli kishilari, olim-u fuzalolari sanalgan bu mudarrislar ushbu haqiqatni oshkora tan olishardi. Kunlarni birida u otasining darsxonasida ustozlari Abu Hafs Ahmad ibn Hafsdan dars olayotgandi. Ular Sufyonning "Jome" kitobini o'qishardi. Ustozlari bir harfda xato qildi. Yosh Muhammad andishani bir chetga yig'ishtirib qo'ydi-da, xatoni tuzatdi. Ustozlari ikkinchi marotaba xato qildi, bolakay yana tuzatdi. Ustoz uchinchisi marotaba xato qildi, yana dakkini eshitdi. Shunda murabbiy bir muddat sukut saqlab qoldi-da, so'ng so'radi:

— Bu bola kim?

— Ibn Ismoil ibn Ibrohim ibn Bar-dizba, — deyishdi tinglovchilar.

Shunda ustoz Abu Hafs shogirdlariga qarata dedi:

"Uning tuzatishlari to'g'ri ekan! Es-lab qolinglar! Albatta, u bir kuni Odam bo'ladi".

Imom al-Buxoriy yashagan davr ilm-ma'rifat bulog'i qaynab toshgan zamonlar edi. Buyuk olimlar, fozillar, taniqli tarixchilar va shoirlar yetishib chiqayotgandi. Lekin jamiyatda bir muhim illat ildiz o'tayotgandiki, uni tag-tomiri bilan qo'porib tashlash uchun o'ta bilimdon tarixchi, zukko olim, ma'rifatli inson kerak edi. Zamon va kelajak imom al-Buxoriyga muhtoj edi. U o'zining zakovati, halolligi, mukammal iymoni va ilmi bilan ana shu yuksak vazifani sharafla uddaladi.

Imom al-Buxoriy yashagan hijriy 3-asrdagi bu nuqson shundan iborat edi-ki, Rasululloh sallolohu alayhi vasallam haqida asossiz tasavvurlar vujudga kela boshlagandi. U zotning muborak turmush tarzlariga, go'zal axloqlari, Islom dinini yuzaga keltirish va shakllantirishdagi buyuk xizmatlari to'g'risida turli xil noto'g'ri talqinlar, ishonchsiz hadislar yuzaga keldi. Bunday illat Islom dinining shu kungi ravnaqi va kelajagi uchun o'ta xavfli holat edi. Shu tufayli Rasululloh sallolohu alayhi vasallamning ummatlariga qoldirgan buyuk ma'naviy merosini asrab-avaylash, asl holicha kelgusi avlodga taqdim etish zarurati o'sha davriming eng dolzarb muammosiga aylandi. Payg'ambar alay-hissalom nomidan to'qilgan yolg'on hadislar ana shu xavfning eng katta doysasi edi.

Imom al-Buxoriy bu muammoni o'z vaqtida payqadi va bu fitnalarning ildizini quritishga kirishdi. Yosh olim Rasululloh sallolohu alayhi vasallamning hadislarini faqatgina yod olib qolmay, ularning mazmun-mohiyatini, Payg'ambar alay-hissalomdan hadis eshitgan kishini, tinglagan vaqtini ham aniqlash sharafiga mu-yassar bo'ldi. Bu vazifa kishidan juda katta mehnat va ilm talab qilardi. Imom al-Buxoriy aynan ushbu fazilatlarini o'zida jam-lay oldi. Eshitgan hadislarini ichidan faqat-gina eng ishonchliharini qog'ozga tushir-ar, agar biror hadisga nisbatan qalbida zar-racha shubha uyg'onsa, darhol undan voz-kechardi. Bu sharaflari vazifani bajarish uchun tun-u kun yo'l yurishdan charchamasdi. Saudiya Arabistoni va Iroq mamlakat-laridagi chekka-chekka qishloqlargacha borib kelardi. Suriya, Misr va Arabiston yarim orolini ikki marotaba kezib chiqadi. Olti yil Hijozda (Saudiya Arabistonida) istiqomat qiladi. Kufa, Bag'dod va Basra

shaharlariga takror-takror kelib ketardi. Bu haqidagi tarixiy manbalardan birida bunday deyiladi: "Buxoriy barcha di-yorlardagi muhaddislar huzuriga safar qildi. U o'z risolalarini Xurosonda, Ji-bolda, Iroq shaharlarining barchasida, Hijozda, Shomda, Misrda yozdi"...

"U Makkadan qaytganidan keyin turli yurtlardagi hadis mashoyixlari huzuriga bordi. Balxda, Naysaburda, Rayda, Bag'dodda, Kufada, Madinada, Vositda, Damashqda, Asqalonda, Hims-da va boshqa joylarda bo'lib qaytdi".

Albatta, bu safarlar olimga yuksak sharaflar keltirdi. U qayerda bo'lmasin, g'ayrat va shijoat bilan ijod qildi. Mak-kayi mukarramada yashagan paytlari ko'plab kitoblar yozdi va o'zining mash-hur asari — "Al-jome as-sahih"ga asos soldi. Serg'ayrat ijodi xususida u kishi-ni o'zi bunday bayon qiladi: "O'n sak-kizga kirganimda "Qazoyos-sahobati vat-tobein" kitobini tasnif qildim". Keyin "At-tarix al-kabiyr"ni yozdim. Bu Madinayni munavvarada Nabi alay-hissalomning muborak qabrlari yoni-da, oydin tunlarda bo'ldi".

Imom al-Buxoriyning sharaflari yuk-salgan sayin uning orqasidan g'iybat qi-luvchilar, yozgan asarlariga hasad ko'zi bilan qarovchilar chiqib boshladi. Ustoz bunday g'alamislarga o'z ilmi, yuksak aql-zakovati bilan javob qaytarardi.

Samarqandda turganida ana shunday imtihonlardan biri bo'lib o'tdi. Hadis eshituvchilardan to'rt yuz nafari yet-ti kun davomida muhaddislar sultonini adashtirishga harakat qilishdi. Ular Shom isnodini Iroq isnodiga va aksincha, Iroq isnodini Shom isnodiga kiritishdi. Har-am isnodini Yaman isnodiga, ayni damda Yaman isnodini Haram isnodiga kirit-dilar. Ular qanchalik urinishmasin, ustoz-ni isnodda ham, matnda ham biror lafzga adashtirisholmad.

Xuddi shunday imtihon Bag'dodda ham bo'lib o'tdi. U kishining tashrifini eshitgan bag'dodlik muhaddislar to'pla-nishib, yuzta hadisni tanlab oldilar. Ul-ardan birining matnini boshqa isnodga, boshqasining isnodini matniga almashtirib qo'yishdi. So'ngra o'n nafar kishining har biriga o'sha chalkashtirilgan hadislarini o'ntadan bo'lib berishdi.

Yig'inning vaqti-soati tayin qilindi. Ushbu majlisga Xuroson va boshqa yurt-lardan ham muhaddislar tashrif buyurish-di. Davradagilarning maqsadi aniq edi. Imom al-Buxoriy kelgach, haligi vazifa olganlar navbati bilan hadislarini ayta boshlashdi. Imom al-Buxoriy xotirjamlik bilan: "Buni bilmayman", deb javob qay-

tardi. Keyingi hadis haqida so'ralgani-da yana shu javobni olishdi. Shu tariqa alishtirilgan hadislarining hammasi so'rab bo'lindi. Javob esa bir xil edi. Bu holatdan taajjurlangan kishilar ustozni oqizlik va ilmsizlikda ayblay boshlashdi.

Savollar tugagach, imom al-Buxoriy hadis aytgan kishining birinchisiga yuz-lanib, dastlabki aytgan hadisning to'g'risi bunday, ikkinchisining javobi esa mana bunday, deya, aytgan yuzta hadisning hammasining matni va isnodini joy-joyi-ga qo'yib to'g'rilab chiqdi. Biror so'zga adashmadi. Ushbu majlisda hozir bo'lgan-lar imom al-Buxoriyning ilmi va fazilatiga yana bir bor tan berishdi.

Imom al-Buxoriy hazratlari butun hayoti davomida Islom dinining muqad-dasligi va sofligi uchun kurashdi. Ummat-niing sha'niga, Rasululloh sallolohu alayhi vasallamning muborak sunnatlariga no-loyiq bo'lgan illatlarga nisbatan shafqatsiz bo'ldi. Uning bu xizmatlari tufayli Islom dini musaffo holda bizgacha yetib keldi. Buni muhtaram Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyev BMT Bosh assambleyasini-ning 72-sessiyasidagi nutqida jumladan shunday deya ifodalagandi: "Biz muqad-das dinimizni azaliy qadriyatlarimiz mujassamining ifodasi sifatida behad qadrlaymiz. Biz muqaddas dinimizni zo'ravonlik va qon to'kish bilan bir qa-torga qo'yadiganlarni qat'iy qoralay-miz va ular bilan hech qachon muros-a qila olmaymiz.

Islom dini bizni ezgulik va tinchlik-ka, asl insoniy fazilatlarini asrab-avay-lashga da'vat etadi".

Muhammad ibn Ismoil al-Buxoriy haz-ratlari kelajak avlodga o'zidan juda katta boylik bo'lgan ma'naviy meros qoldirdi. Bular "Al-jome as-sahih", "Al-adab al-mufrad", "At-tarix al-kabiyr", "Ki-tob uz-zu'af", "Kitob us-sunan fil fiqh", "Al-asmaa va kuny", "Bir rul-voliday-ni", "Al-jome al-kabiyr", "Al-musnad al-kabiyr" va boshqa o'nlab mukammal asarlardir.

Ushbu bebaho boylikni o'qib o'rga-nish, ular asosida ilmiy tadqiqotlar olib borish, xalqimiz orasidan yana ko'plab zabardast hadishshunos olimlar yetishib chiqishiga yelkadosh bo'lish bugungi av-lod zimmasida turgan muhim vazifalardan biridir.

Zero, O'zbekiston Respublikasi Prezi-denti Shavkat Mirziyoyev tashabbusi bilan tashkil etilgan imom Buxoriy nomidagi Hadis maktabi faoliyatining maqsad-mo-hiyati ham shundan iboratdir.

Shodiyor MUTAHHARXON o'g'li,
O'zbekiston xalqaro islom
akademiyasi mustaqil tadqiqotchisi

27-sentabr — Xalqaro turizm kuni

Erkin sayohat yangi dunyolarni kashf etadi

Xalqaro turizm kunida shunday shior yangraydi!

1979-yili Ispaniyada o'tgan konferensiyada Xalqaro sayyohlik tashkiloti Bosh assambleyasi tomonidan tashkilot nizomi qabul qilingan kun — 27-sentabr sanasi "Xalqaro turizm kuni" deb e'lon qilindi. O'shandan boshlab dunyoning turli burchaklarida nafaqat sayyohlik sohasida faoliyat yuritadigan kasb egalari, balki sayohat qilishni sevadigan barcha insonlar har yili katta xursandchilik bilan nishonlayotgan ushbu norasmiy bayramning tashkil etilganiga bu yil roppa-rosa 40 yil to'ldi.

O'tgan yillar davomida sayyoramizdagi jamiki xalqlar rivojlanishi, yanada taraqqiy etishida turizmning o'rni nechog'lik yuqori ekanini ko'rsatishga xizmat qilayotgan "Xalqaro turizm kuni" ko'plab davlatlarda keng ommalashdi. Bir vaqtlar turizmni targ'ib qilish, uning jahon iqtisodiyotiga qo'shadigan hissasini yoritish hamda mamlakatlar o'rtasidagi aloqalarni mustahkamlash maqsadida tashkil etilgan xalqaro bayram bugun ham dunyo hamjamiyati e'tiborini turizmning ijtimoiy, madaniy va iqtisodiy ahamiyatiga qaratish orqali ushbu sohani yanada rivojlantirishda muhim ahamiyat kasb etmoqda.

Chindan ham so'nggi yarim asrda turizm jahon iqtisodiyotining muhim va tez o'suvchi sohasiga aylandi. Ayrim mamlakatlarda u hatto davlat budjetining asosiy daromad manbasi hisoblanadi. Ayni damda dunyodagi yalpi ichki mahsulotning 10 foizini tashkil etayotgan turizm sohasi rivojlanish ko'rsatkichlari jahonda sodir bo'layotgan global iqtisodiy inqiroz, tabiiy ofat va turli kasalliklarga qaramay, yili sayin o'sib bormoqda. Ayniqsa, turizm bilan bog'liq yangi texnologiyalarning paydo bo'lishi va transport narxlarining pasayishi xalqaro sayohatlar sonining yanada oshishiga xizmat qilmoqda.

Hech shubhasiz, mamlakatlardagi iqtisodiy, ijtimoiy, madaniy sohalarining rivojlanishi bevosita turizmga bog'liq. Agar u barqaror boshqarilsa, davlatga katta foyda keltirishi tushgan gap. Ayniqsa, jahonda tinchlikni saqlash va turli xalqlar madaniyatini o'rganishda xalqaro turizmning o'rni yuqori.

Sayohat qilish hamisha insonlarning sevimli mashg'uloti bo'lgan. Qadimda odamlar asosan savdo-sotiq maqsadida turli davlatlarga borgan bo'lsa, bugunga kelib, kishilar orasida dam olish, sayohat qilish, davanlash, tijorat va boshqa ko'plab maqsadlarda chet el safarlariga chiqish ommalashgan. Ayniqsa, turistik agentliklar va ular ko'rsatadigan xizmatlar sifatining takomillashayotgani jahonda sayyohlar sonining yanada oshishini ta'minlamoqda.

Bugun dunyo bo'yicha eng ko'p sayyohlarni qabul qiladigan davlatlar

nomi ko'pchilikka qiziq. BMTning Xalqaro sayyohlik tashkiloti an'anaga ko'ra, 2018-yili sayohatga chiqqan turistlar soni va eng ko'p sayyohlar tashrif buyurgan mamlakatlar nomini e'lon qildi. Unga ko'ra, sayyohlik oqimining 60 foizi 20 ta davlat hissasiga to'g'ri kelgan. Top — 10 talikning birinchi pog'onasini Fransiya zabt etdi. Ushbu davlatga 2018-yili 93,2 million sayyoh tashrif buyurgan. Keyingi o'rinlarni Ispaniya, AQSh, Xitoy hamda Italiya egalladi. Ilk o'ntalikdagi davlatlar orasida eng katta o'zgarish Turkiyada kuzatildi. 2018-yili 45,8 million sayyohni kutib olgan ushbu mamlakat sayyohlar oqimi bo'yicha 8-o'rindan 6-o'ringa ko'tarilib oldi. Keyingi o'rinlar esa Meksika, Germaniya va Tailand davlatlariga nasib etdi. Birinchi o'ntalikdagi eng "omadsiz" davlat o'ninchi o'ringa tushib qolgan Buyuk Britaniya bo'ldi.

Xalqaro sayyohlik tashkiloti 2018-yili jahon bo'yicha sayyohlik tashriflari rekord darajaga — 1,4 milliardga yetgani va bu avvalgi yilga nisbatan 6 foiz ko'pligini ma'lum qildi. Qayd etilishicha, o'tgan yili sayohatlar soni Yaqin Sharqda 10, Afrikada 7, Osiyo va Yevropada 6, Shimoliy va Janubiy Amerikada 3 foiz oshgan. Markaziy Amerika va Karib orollarida esa 2017-yilning sentabr oyida sodir bo'lgan "Irma" va "Mariya" bo'ronlari tufayli sayyohlar oqimi sezilarli darajada kamaygani kuzatilgan.

Xalqaro turizm ko'plab mamlakatlarda kirimlarning oshishiga xizmat qiladi. 2018-yil ham davlatlar turizm sohasidan yomon foyda ko'rmadi. Xalqaro sayyohlik tashkiloti bergan ma'lumotlarga ko'ra, o'tgan yili turistlar o'z sayohati davomida jami 1,7 trln AQSh dollari — avvalgi yillarga nisbatan 4 foiz ko'proq mablag' sarflagan. Bu borada Osiyo va Tinch okeani hududlari 7 foiz ko'rsatkich bilan yetakchilik qilmoqda. Yevropada esa turizmdan tushgan kirimlar 5 foizni tashkil etdi. Yaqin Sharq va Afrikada bu ko'rsatkich 3 va 1 foizga teng ekanini aytilmoqda.

Kuzatuvlarga ko'ra, 2018-yili chet elga sayohat qilganlarning ko'p qismi Buyuk Britaniya, AQSh va Xitoy aholisi bo'lgan.

Jarayonda 126,2 million britaniyalik xalqaro uchish xizmatlaridan foydalangan. Bu dunyo bo'yicha jami yo'lovchilarning 8,6 foizini tashkil etadi. Keyingi o'rinlarni esa AQSh va xitoylik yo'lovchilar band etdi. Top-5 talikdan Germaniya va Fransiya aholisi ham joy olgan. Xalqaro sayohatlar natijasida dunyodagi barcha aviakompaniyalar o'tgan yil davomida 4,4 milliard yo'lovchini manziliga eltib qo'ygan. E'tiborlisi, bu ko'rsatkich yildan yilga ortmoqda.

2019-yil ham turizm sohasi uchun yomon boshlanmadi. Xalqaro sayyohlik tashkiloti 2019-yilning birinchi yarim yilligida xalqaro sayyohlik tashriflari sonining 4 foizga ortganini ma'lum qildi. Yarim yillikning o'zidayoq xalqaro sayohatlar soni 671 mln ni tashkil etdi. Bu ko'rsatkich 2018-yilning shu vaqtiga nisbatan 30 mln ga ko'proq. Qayd etilishicha, bu yil sayyohlar oqimi Yaqin Sharqda 8, Osiyo mamlakatlari va Tinch okeani hududlarida 6, Yevropa davlatlarida 4, Afrikada 2, Markaziy Amerikada 1 foiz oshgan. Janubiy Amerikada esa aksincha, sayyohlar soni 5 foiz kamaygan.

Bu yil Yaqin Sharqda sayyohlar sonining oshishiga sabab bo'lgan ikkita yirik kvartal kuzatildi. Biri qishki mavsum bo'lsa, ikkinchisi may-iyun oylariga to'g'ri kelgan muborak Ramazon oyi va u bilan bog'liq diniy marosimlardir.

So'nggi yillarda sayyohlar soni bo'yicha yetakchilik qilayotgan davlatlar orasida Turkiya ham bor. Ilk yarim yillikda mamlakatga tashrif buyurgan sayyohlar oqimi so'nggi 5 yillikda rekord darajaga yetdi. Istanbul shahri 6 oy ichida 5,42 mln xorijlik mehmonga mezbonlik qildi. Sayyohlarning aksariyati Germaniya, Eron va Rossiya fuqarolaridir. Shahar meri Ali Yerlikayning ta'kidlashicha, Istanbul sayyohlar soni bo'yicha jahonda 10-, Yevropada 3-o'rinda turadi. Turkiyaga keluvchilarning har 100 nafardan 42 nafari muazzam Istanbul shahrini ko'rmay ketmaydi. Bundan o'zgaricha g'urur tuygan shahar hukumati yil so'ngiga qadar 15 mln sayyohni uzluksiz qabul qilishni maqsad qilgan.

Dunyoda turizm sohasi yil sayin rivojlanmoqda. Bunga nafaqat insonlarning sayohat qilish va dunyoning betakror maskanlarini ko'rishga qiziqishi, balki mamlakatlar orasida savdo-sotiq aloqalarining kengayib borayotgani ham sabab. Har yili ko'plab davlatlarda nishonlanadigan 27-sentabr — Xalqaro turizm kuni sayohatni jon dildan sevadigan kishilar uchun chinakam bayram sanaladi. Unda tashkilotchilar insonlarni sayohat qilishdan bahra olishga chorlaydi. "nu kuni odamlar "Turizm — jahon tinchligining hayotiy quvvati", "Erkin sayohat yangi dunyolarni kashf etadi", "Bir milliard sayyoh — bir milliard imkoniyat", "Barqaror turizm — rivojlanish garovi" shiorlari ostida birlashib, barchani turizmni rivojlantirishga hissa qo'shishga chaqiradi.

Sana munosabati bilan joylarda turizm va sayyohlik biznesiga bag'ishlangan turli bayram tadbirlari, quvnoq festivallari o'tkaziladi. Mamlakatlar miqyosida turistik loyihalar, dasturlar tashkil etilib, unga barcha yosh va kasbdagi insonlar jalb etiladi. Shu kuni sayyohlik kompaniyalari o'z mijozlariga qator chegirmalar taklif etadi.

Turistik kompaniyalar xizmatlar sifatini yaxshilash va mijozlarga yanada qulaylik yaratish maqsadida amalga oshirilishi rejalashtirilgan loyihalar muhokamasiga bag'ishlangan konferensiyalar tashkil etadi. Yirik kompaniyalar tomonidan turizmni rivojlantirishga doir xalqaro seminarlar o'tkaziladi. Sayohatsevarlar esa yaqinlari davrasida yoki ijtimoiy tarmoqlar orqali o'zlari borgan va ko'rgan g'aroyib shaharlar haqida boshqalarga so'zlab beradi. Ayrim kishilar esa shu kuni avval o'zi bo'lmagan biror davlatga sayohat qiladi. Axir bu — vaqtini maroqli o'tkazish va sayohat zavqini his etish uchun eng qulay vaqt-da!

Yana bir g'aroyib jihati, bayram kuni aksariyat insonlar odatiy uy yumushlaridan chalg'ib, sershovqin shahar hayotidan uzoqroqqa, sokin maskanlarga sayohat qilish yoki shunchaki tabiat qo'nyiga sayrga chiqishga odatlangan. Chunki Xalqaro sayyohlik tashkiloti odamlarni ish joyidan qisqa muddatli ta'tilga chiqib, bayram kunlari biror davlatga, hech bo'lmaganda tabiat bag'riga sayohat qilib, o'zini haqiqiy sayohatchilardir his etish zavqini tuyishga chorlaydi. Sayohat qilish imkoni bo'lmasa, do'stlar bir yerda jam bo'lib, o'z shaharlarini kezb, uning go'zalligidan bahramand bo'lishi mumkin. Bayram kuni insonlarning sayohat xaritasi yanada kengayishi uchun dunyoning ko'plab davlatlaridagi muzey va boshqa madaniy maskanlarda "ochiq eshiklar kuni" o'tkaziladi.

Bugun barcha rivojlangan davlatlar qatori O'zbekistonda ham turizmni rivojlantirishga katta e'tibor qaratilmoqda. Poytaxtimiz va barcha viloyatlarda tashkil etilayotgan shahar ichidagi shaharlar, zamonaviy mehmonxonalar, madaniy va dam olish maskanlari, qayta tiklanayotgan tarixiy obidalar hamda xizmat ko'rsatish sohasini takomillashtirish choralarining bari yurtimizga keladigan sayyohlar sonining oshishiga xizmat qilmoqda. Qayd etilishicha, 2019-yilning birinchi yarmidayoq 3 mln 834 ming sayyoh mamlakatimizda mehmon bo'ldi. Shulardan 175 mingi Qozog'iston, 98 mingi Qirg'iziston, 92 mingi Tojikiston, 42 mingi Turkmaniston, 40 mingi Rossiyadan kelgan turistlardir.

Shuningdek, "Wegoplace" onlayn-servisi kuni kecha e'lon qilgan 2019-yili yakka sayyohlar uchun eng xavfsiz davlatlar reytingida O'zbekiston yetakchi beshtalikdan joy oldi. Reyting 142 ta davlat va killari orasida so'rovnomaga o'tkazish orqali tuzildi. Unda ishtirokchilarga tungi shahar bo'ylab sayr vaqtida o'zlarini qanchalik xavfsiz his etishlari, mahalliy politsiyaga qanchalik ishonishlari hamda biror hujum yoki talonchilikka uchraganlari haqida savollar berildi. Natijada eng yuqori xavfsizlik indeksiga Singapur erishgan bo'lsa, undan keyingi o'rinlarni Norvegiya, Islandiya va Finlandiya davlatlari egalladi. 5-o'ringa esa O'zbekiston munosib topildi. Ushbu yuqori darajadagi ko'rsatkich mamlakatimizda sayyohlar uchun yaratilgan sharoitlar hamda yurtimiz tinchligidan dalolatdir. Zero, O'zbekiston nafaqat sayyohlar xavfsizligini ta'minlash, balki dunyoni hayratga soladigan ko'hna obidalari bilan turistlarni o'ziga jalb etishda ham hech bir rivojlangan davlatdan qolishmaydi.

Iroda TOSHMATOVA tayyorladi.

Kenja

Ertak

Bir podshoning uch o'g'li bo'lgan ekan. Kattasi yigirma bir, o'rtanchasi o'n to'qqiz, kenjasi o'n yetti yoshga to'lgan ekan.

Bir kuni tunda kattasi eshikka chiqib qarasa, ikki tomondan yorug' tushayotgan emish. Bola azongacha uxlamay o'ylabdi. Azonda otasining oldiga salomga chiqib, undan:

— Ota, kunchiqishda va kunbotishda yorug' ko'rdim, bu nima? — deb so'rabdi. Otasi:

— Ey bolam, bu sen so'raydigan narsa emas, — debdi.

Bola qo'ymasdan yalinibdi. Otasi:

— Bolam, kunchiqishdagi yorug'lik o'zimizning osmondagi oyimiz. Kunbotishdagi esa kunbotish podshosi qizining shu'las. U yuzidagi niqobini olib qo'ysa, shu'lsa osmonga tushib turadi. Senga ko'ringan oy o'sha, — debdi.

To'ng'ich o'g'il:

— Men o'sha kunbotishdagi malikaning oldiga boraman, — debdi.

Otasi ruxsat bermagan ekan, bola qaysarlik qilib qo'ymabdi. Nihoyat, ota javob berishga majbur bo'libdi. Bola ikki xurjunni tillaga to'ldirib, yaxshi otga minib yo'lga tushibdi. Bola yo'l yuribdi, yo'l yursa ham mo'l yuribdi. Yo'lda bir cholgacha dach kelibdi. Cholgacha:

— Yo'l bo'lsin, bolam? — deb so'rabdi.

— Oloy bo'lsin, ol bo'lsin, ota, podshoning qizini olgani ketyapman, — debdi shahzoda.

— Unday bo'lsa, bolam, ostingdagi oting va xurjuningdagi tillalarni menga berib ket! — debdi cholgacha.

— Ota, axir, ostimdagi ot va xurjuningdagi tillaga ishonib ketyapman-ku, — debdi bola.

— Mayli, unday bo'lsa, ketaver, — deb javob beribdi cholgacha.

Bola yo'l yurib, yo'l yursa ham mo'l yurib, kunbotish podshosining shahriga boribdi, nihoyat, saroyga ham kiribdi. Podsho bolani ko'p izzat-hurmat bilan kutib olibdi. Bola bir hafta podsho o'radasida mehmon bo'libdi. Podsho qayerdan kelding, deb tag-taxtini surishtiribdi. Bola kelgan shahrini, otasining nomini aytibdi. Podsho:

— Kelishdan maqsading nima? — deb so'ragan ekan, bola:

— Sovchilikka, qizingizga uylanish uchun keldim, — debdi.

Shu so'zni aytishi bilanoq podshoning bir pahlavoni kelib bechora bolani ko'tarib chig'irig tomon olib ketibdi. Bolani chig'irigga tashlab maydalab o'ldiribdi.

Endi ikki og'iz so'zni o'rtancha o'g'ildan eshitgach, o'rtancha o'g'il og'asini uch oy kutibdi, darak bo'lmagach, xabar olib kelaman, deb ruxsat so'rab, u ham yo'lga chiqibdi. Buning boshiga ham og'asining kuni tushibdi...

Oradan bir yil o'tibdi. Kenja o'g'il otasining huzuriga kirib:

— Otajon, akalaringdan xabar olaman, — deb javob so'rabdi.

Otasi javob bermabdi.

— Axir, yolg'iz sen qolding,

o'g'lim. Endi seni ham yo'qotsam, menga podsholikning nima keragi bor? — deb yig'labdi u.

Hech ko'ndira olmaganidan keyin podsho kenja o'g'liga ham javob berishga rozi bo'libdi. Bola ikki akasi qanday tayyorgarlik ko'rib jo'nagan bo'lsa, shunday tayyorlanib yo'lga chiqibdi. Bir necha kun yurgandan so'ng unga ham o'sha chol uchrabdi. Ular hol-ahvol so'rashdilar. Chol bolaga:

— Ostingdagi ot bilan xurjuningdagi tillani tashlab ket! — debdi.

Bola xo'p deb otdan irg'ib tushib, bir hovuch tillani cho'ntagiga solib, ot bilan tillani cholgacha beribdi. Chol bilan xayrlashib jo'nabdi. Kenja yo'l yuribdi, yo'l yursa ham mo'l yuribdi, bir shaharning chetiga borib yetibdi. Bu shahar kunbotish podshosining shahri ekan. Kenja shaharga qanday kiraman deb turganida qo'y boqib yurgan cho'ponga dach kelibdi. Bola undan:

— Bu kimning qo'yilari? — deb so'rabdi. Cho'pon:

— Bular podshoning kundalik ovqati uchun so'yilib turgan qo'ylar, — debdi. Bola:

— Ey cho'pon, kel, ikkimiz kiyimlarimizni almashtiraylik. Sen mening kiyimimni kiy, men sening kiyimlarimni kiyay, — debdi. Cho'pon:

— O'zing bir podshovachchaga o'xshaysan, meni kalaka qilayotgan bo'lmagin, — debdi.

Kenja so'zlari chin ekaniga ishonirgach, kiyimlarini almashtiribdi. Shunda shahzoda:

— Endi sen kechqurun qo'ylarni qayerga haydab borishimni tushuntirib qo'y, — deb iltimos qilibdi. Cho'pon:

— Podshoning saroyiga yetganingda qo'ylarning o'zi qayerga borishni yaxshi biladi, — debdi.

Ikkisi xayrlashib, cho'pon yo'lga tushibdi. Kenja kechgacha qo'ylarni boqib, kechqurun saroyga haydab boribdi. Kenja u yerda hech kimni tanimabdi. Qo'lga tushib qolmayin deb bir teshikdan boshqa tomonga chiqib ketibdi. Bola tushgan joyda katta bir hovuz bor ekan. Shu hovuzning yonida yotib uxlab tong otiribdi. Shu joyda bir beva kampir yashar ekan. Kampir suvga chiqib bolani ko'rib qolibdi. Bola kelishgan, chiroyli ekan. Kampir bolani ko'rib hayron qolibdi va uni uyg'otib:

— Ey bola, kimning o'g'lisin, qayerdan kelgansan? — deb so'rabdi. Bola unga:

— Otam, onam yo'q, bir yetimchaman, — debdi. Kampir:

— U holda menga o'g'il bo'la qol, — debdi.

Bola rozi bo'libdi. Kampir bolani uyiga olib boribdi. Kampirning uyida bir hovuchgina un bor ekan, bolaga atala qilib beribdi.

Bola atalani ichib bo'lgach, kampirning qo'lga bitta tilla beribdi. Kampir bozorga jo'nabdi. U allofning oldiga kelib:

— Bolam, mana shu pulimga yarsa un bersang, — debdi. Allof:

— Ona, besh-oltita arava olib keling! — debdi. Kampir ishonmay:

— Meni kalaka qilma, o'g'lim! — debdi.

Allof kampir ishonmayotganini bilib, aravalarga un ortib beribdi. Shahzoda to'rtta oshiq va bitta soqqa olib, podsho saroyi oldida boshqa bolalar bilan o'ynab yuraveribdi. Bola podsho saroyida bo'layotgan voqealarning hammasidan ogoh bo'lib, polvonning qilmishlarini, kelgan shahzoda va podshovachchalarning chig'irigga o'ldirilayotganini ko'rib, o'z akalarning ham shu ko'yga tushganini bilib, g'azabi qaynab, payt poylay boshlabdi. Bola podsho saroyi oldida yurib, ko'p yangiliklardan xabardor bo'libdi. U o'z akalari uchun o'ch olish va malikaga uylanishni ko'nglidan o'tkazib qo'yibdi.

Oradan bir necha kun o'tgandan so'ng kenja malikaning oldiga chiqish uchun harakat qilibdi. Bir kuni yarim kechadan keyin bola qiz oldiga chiqqa boshlabdi. Bu paytda eshik oldidagi qorovullar, askarlar uxlab yotishgan ekan. Yo'lga bog'lab qo'yilgan yirtqich hayvonlarning hammasi uxlayotgan ekan. Bola qiz oldiga bemalol chiqib boribdi. Qarasa, qizning qirg'iz kanizi ham uxlab qolganmish. Malika o'ng qo'lida sharob, chap qo'lida kabob ushlagancha uxlar ekan. Kenja qizning qo'lidagi sharobni ichib, kabobni yebdi. So'ng tezlik bilan orqasiga qaytibdi. Shu payt yirtqich hayvonlar uyg'onib bo'kira boshlabdi. Askarlar va qorovullar nihoyatda g'azablanibdi.

Saroyga hech qanday inson bolasi, jonzot kirgani yo'q, — deb bo'yinlariga olishmabdi qorovullar.

Oradan bir necha kun o'tgandan so'ng kenja yana qizning oldiga chiqmoqchi bo'libdi.

Yarim kechada yana qizning qo'lidagi kabobni yeb, sharobini ichib, eson-omon o'z uyiga qaytibdi. Bola podsho saroyi oldida odatdagicha oshiq o'ynayveribdi. Saroyda bo'layotgan yangilik va voqealarning hammasidan xabardor bo'lib yuraveribdi.

Oradan bir necha kun o'tgandan keyin kenja uchinchi marta qizning oldiga chiqishga tayyorlanibdi. Qo'lga mesh olib saroy darvozasiga kelganida qorovullar va askarlar, yovvoyi hayvonlar uyquda ekan. Yigit ko'shikka ko'tarila boshlabdi. Bola qarasa, hamma kanizlar uxlayotgan ekan. Kenja avval meshni puflabdi, keyin qizning qo'lidagi kabobini yeb, sharobini ichib, sochini silabdi. Shu payt qiz uyg'onib, bolaning qo'lidan mahkam ushlab olibdi. Qorong'ida bola qizga:

— Mana bu qo'limni ushlang, — deb qo'li o'rniga meshning bir uchini ushlab qo'yib, o'zi jo'nab qolibdi, qiz:

— Senmisan mening kabobimni yeb, sharobimni ichadigan? — deb bir siltat tortgan ekan, puflangan mesh ko'tarilib ketibdi.

Qiz dod solibdi. Kanizlar, yovvoyi hayvonlar, qorovullar, askarlar

uyg'onib, to's-to'polon bo'lib ketibdi. Podsho hayron bo'lib:

— Odamlar, qorovullar, askarlar uxlaganiga ishonsa bo'ladi, yirtqich hayvonlar-chi?... Ularning uxlaganiga ishonmayman. Qizimning ko'shikka chiqib, qo'lidagi kabobni yeb, sharobini ichgan qanday odam ekan?! — deb g'azablanibdi.

Oradan bir necha kun o'tganidan keyin kenja kampirdan qimmatbahoy ayollar kiyimi sotib olib kelishni so'rabdi. Keyin shu kiyimlarni kiyib, chig'irigga aylantiradigan polvonning yoniga boribdi.

— Menga kelgan sovcilarni qayerda va nima bilan o'ldiryapsiz? — deb so'rabdi. Polvon:

— Malikam, mana bu chig'irig bilan. Bu chig'irig sizga sovcilikka kelgan bir necha ming shahzodani chaynab chiqardi, — debdi.

— Qani, men ham bir oyog'imni chig'irigga qo'yib ko'ray-chi, qanday bo'larkan, siz aylantirib ko'ring-chi! — debdi kenja malikadek muloyim gapirib. Polvon:

— Sizning oyog'ingizni chig'irigga qo'ygandan ko'ra men jonimni berganim yaxshi emasmi? — debdi. — Men oyog'imni qo'yay, tizzamgacha aylantirib, tizzamdan yuqoriroq o'tishi bilan to'xtang, chig'irigning yirik tishlariga borib qoladi.

Kenja podshoning qizi bo'lib chig'irigga aylantira boshlabdi. Polvon tizzasiga yetganda:

— Dod, bo'ldi, bas, orqaga qaytaring, — desa ham, bola chig'irigga aylantiraveribdi. Polvonni qornigacha majaqlabdi, keyin tilini kesib olib, ustiga xat yozilgan qog'ozni qo'yib ketibdi.

Xatda: "Ey shohim! Qizingizning oldiga ko'shikka uch marta chiqib sharoblarini ichib, kaboblarini yedim. Uchinchi safar chiqqanida qizingizning sochini ham siladim. Pahlavoningizni chig'irigga tortib, tilini kesdim. Endi navbat sizga keldi. Chunki mening ikki akamni, yana qanchadan qancha begunohlarni o'ldirib yuborgansiz", deyilgan ekan. Polvonning ahvolini ko'rib, xatni o'qigan podsho juda ham vahimaga tushib qolibdi. Vazirlari:

— Ey podshohim, bir qizingizni deb o'zingiz ham o'lib ketmang! Shaharga jar chaqirtiring. Kimda-kim shu ishlarni qilgan bo'lsa, o'sha odamga qizimni beraman, o'zini hech qanday jazoga tortmayman, deb e'lon qiling, — deyishibdi.

Podsho rozi bo'libdi.

Oradan bir necha kun o'tgach, bola kampir bilan xayrlashib, podsho saroyiga boribdi. U bo'lgan voqealarni podshoga bir boshdan gapirib beribdi. Yigitni qo'lga olmoqchi bo'lgan podsho kenjaning mardligini ko'rgach, fikridan qaytibdi va to'y boshlashga farmon beribdi. To'yga yo'lda bola oltinlari va otini bergan chol ham kelibdi. Kenja malika ko'shikka chiqayotganida qorovullar va hayvonlarni shu chol sehlrab qo'yg'an ekan. To'y o'tgach, kenja malika va sehgarcha chol bilan kanizlar va navkarlar kuzatuvida ona shahriga yo'l olibdi.

Mahmud SA'DIY
tayyorladi.

TOSHKENT DAVLAT AGRAR UNIVERSITETI 2020-YIL 1-BOSQICHI UCHUN TAYANCH DOKTORANTURA VA DOKTORANTURAGA QUYIDAGI IXTISOSLIKLAR BO'YICHA QABUL E'LON QILADI:

№	Ixtisoslik shifri va nomi	Ajratilgan kvotalar soni	
		*TD	**D
Toshkent davlat agrar universiteti			
1	03.00.10 — Ekologiya	1	1
2	03.00.15 — Ixtiologiya	—	1
3	06.01.01 — Umumiy dehqonchilik. Paxtachilik	1	2
4	06.01.02 — Melioratsiya va sug'orma dehqonchilik	—	1
5	06.01.03 — Agrotuproqshunoslik va agrofizika	—	1
6	06.01.04 — Agrokimyo	—	2
7	06.01.05 — Seleksiya va urug'chilik	1	4
8	06.01.06 — Sabzavotchilik	—	2
9	06.01.07 — Mevachilik va uzumchilik	—	3
10	06.01.08 — O'simlikshunoslik	—	2
11	06.01.09 — O'simliklarni himoya qilish	—	5
12	06.01.11 — Qishloq xo'jalik mahsulotlarini saqlash va qayta ishlash	—	2
13	06.02.03 — Umumiy zootexnika	—	1
14	06.02.04 — Ipakchilik	—	1
15	06.03.01 — O'rmon ekinlari, seleksiya, urug'chilik va shaharlarni ko'kalamzorlashtirish. O'rmonlar agromelioratsiyasi va himoya o'rmonlarini barpo etish	1	2
16	06.03.03 — Dorivor o'simliklar introduksiyasi, yetishtirish texnologiyasi va agrofarmekologiyasi	—	3
17	08.00.04 — Qishloq xo'jalik iqtisodiyoti	1	1
18	08.00.13 — Menejment	—	1
JAMI:		5	35
Toshkent davlat agrar universiteti Andijon filiali			
1	05.07.01 — Qishloq xo'jaligi va melioratsiya mashinalari. Qishloq xo'jaligi va melioratsiya ishlarini mexanizatsiyalash	—	1
2	06.01.02 — Melioratsiya va sug'orma dehqonchilik	—	1
3	06.01.06 — Sabzavotchilik	—	1
4	06.01.07 — Mevachilik va uzumchilik	—	1
5	06.01.08 — O'simlikshunoslik	—	1
6	06.01.09 — O'simliklarni himoya qilish	—	1
JAMI:		—	6
Toshkent davlat agrar universiteti Nukus filiali			
1	06.01.01 — Umumiy dehqonchilik. Paxtachilik	—	1
2	06.01.02 — Melioratsiya va sug'orma dehqonchilik	—	1
3	06.01.05 — Seleksiya va urug'chilik	—	1
4	06.01.08 — O'simlikshunoslik	—	1
5	06.01.09 — O'simliklarni himoya qilish	—	1
6	06.03.01 — O'rmon ekinlari. Seleksiya, urug'chilik va shaharlarni ko'kalamzorlashtirish. O'rmonlar agromelioratsiyasi va himoya o'rmonlarini barpo etish	—	1
JAMI:		—	6
HAMMASI:		5	47

Qisqartmalarga izoh:

*TD — tayanch doktorantura (PhD)

**D — doktorantura (DSc)

Tanlovga topshiriladigan hujjatlar ro'yxati va imtihon dasturlari www.tdau.uz saytida e'lon qilingan:

Talabgorlardan hujjatlar 2019-yilning 15-sentabr — 15-oktabr davrida qabul qilinadi.

Tayanch doktoranturaga kirish imtihonlari va doktoranturaga kirish uchun suhbat 2019-yilning 1-noyabr — 25-noyabr davrida o'tkaziladi.

(PhD) uchun — Tayanch doktoranturada o'qish uchun talabgorlar Mutaxassislik va chet tili (ta'limning oldingi darajalarida o'rganilgan xorijiy til) bo'yicha kirish imtihonlari topshiradilar.

(DSc)lar uchun — Doktoranturada o'qish uchun kirayotgan talabgorlar Kollegial organ tomonidan ixtisoslik bo'yicha suhbatdan o'tadilar.

Agarda:

Talabgorlarda IELTS (o'rta bali kamida 5,5), TOEFL (PBT) (567 baldan kam bo'lmagan), TOEFL (iBT) (87 baldan kam bo'lmagan), CEFR (B2 darajadan

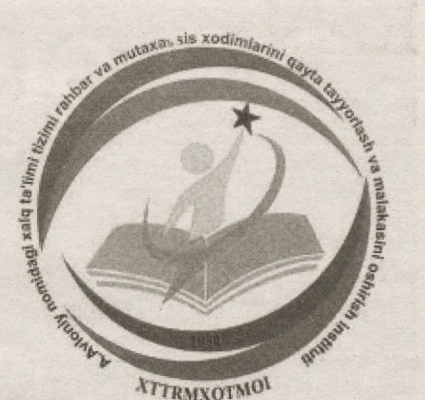
past bo'lmagan) bo'yicha tasdiqlovchi amaldagi xalqaro malaka sertifikatlari mavjud bo'lganda chet tilidan topshiriladigan imtihonlardan ozod etiladi.

Bundan tashqari, yuqorida nomlari keltirilgan ixtisosliklardan tashqari, yana "Gidrobiologiya", "Qishloq xo'jaligi oziq-ovqat mahsulotlariga ishlov berish, saqlash hamda qayta ishlash texnologiyalari va biotexnologiyalari", "Baliqchilik mahsulotlarini qayta ishlash va saqlash texnologiyasi", "Mikrobiologiya va virusologiya", "O'rmon tuzilishi va o'rmon taksatsiyasi. O'rmonchilik va o'rmonshunoslik. O'rmon yong'inlari va ularga qarshi kurashish" kabi ixtisosliklar bo'yicha mustaqil izlanuvchilik uchun ham talabgorlarni suhbat asosida tayanch doktorantura (PhD) va doktorantura (DSc)ga mustaqil tadqiqotchilikka qabul qiladi.

Murojaat uchun manzil: 100140, Toshkent shahri, Universitet ko'chasi, 2-uy, TDAU, bosh bino, ilmiy bo'lim, 311-xona.

Telefonlar: (71) 260-48-60, 260-50-59.

E-mail: nauka@tdau.uz

**O'zbekiston Respublikasi
Xalq ta'limi vazirligi
A. Avloniy nomidagi xalq ta'limi tizimi
rahbar va mutaxassis xodimlarini
qayta tayyorlash va malakasini oshirish
instituti 2020-yil uchun tayanch
doktorantura (falsafa doktori (PhD)
ilmiy darajasi izlanuvchilari uchun) va
mustaqil izlanuvchilikka
QABUL E'LON QILADI**

13.00.07 — Ta'limda menejment ixtisosligi bo'yicha tayanch doktoranturaga (ishlab chiqarishdan ajralgan holda) hamda mustaqil izlanuvchilikka (ishlab chiqarishdan ajralmagan holda) kamida ikki yillik ilmiy-pedagogik ish staji yoki aniq ilmiy yutuqqa (ixtiro uchun patent yoki mualliflik guvohnomasi) ega bo'lgan mutaxassislar qabul qilinadi.

Falsafa doktori(PhD) ilmiy darajasini olish uchun doktoranturaga kiruvchi hamda mustaqil izlanuvchi sifatida rasmiylashtiriluvchi shaxslar quyidagi hujjatlarni taqdim etadilar:

1. Ariza.
2. Ma'lumotnoma (obyektivka).
3. Mehnat daftarchasining belgilangan tartibda tasdiqlangan nusxasi.
4. Oliy ta'lim muassasasi magistraturasi diplomi yoki oliy ma'lumot (mutaxassislik dasturlari bo'yicha) to'g'risidagi diplom nusxasi.
5. Nashr etilgan ilmiy ishlar ro'yxati (ilmiy jurnallarda chop etilgan kamida bitta ilmiy maqola hamda ilmiy-amaliy konferensiyalar, seminarlarda, tegishli ilmiy yo'nalishlar bo'yicha ilmiy ishlar to'plamlarida kamida ikkita tezis), shuningdek, ularning nusxalari.

6. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Davlat stipendiyasi sohiblari tegishli hujjat nusxasini taqdim etadilar.

7. Ish joyidan tavsifnoma.

8. Pasport nusxasi.

Tayanch doktoranturada o'qish uchun talabgorlar mutaxassislik va chet tili (ta'limning oldingi darajalarida o'rganilgan xorijiy til) bo'yicha kirish imtihonlarini topshiradilar. Talabgorlarda IELTS (o'rta bali kamida 5,5), TOEFL (PBT) (567 baldan kam bo'lmagan), TOEFL (iBT) (87 baldan kam bo'lmagan), CEFR (B2 darajasidan past bo'lmagan) bo'yicha tasdiqlovchi amaldagi xalqaro malaka sertifikatlari mavjud bo'lganda chet tilidan topshiriladigan imtihonlardan ozod etiladi.

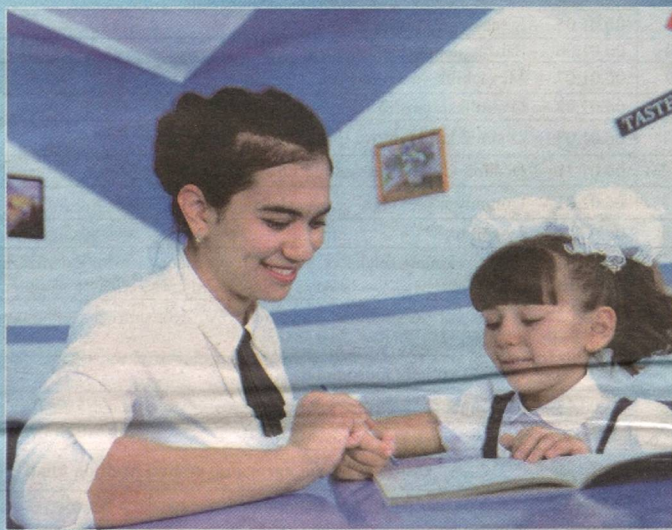
Hujjatlar joriy yilning 15-oktabrigacha <http://www.mininnovation.uz> saytida onlayn qabul qilinadi.

**Manziliz: Toshkent shahri,
Olmazor tumani, Ziyo ko'chasi, 6-uy.
Telefon: (71) 246-06-63**

QISHLOQQURILISHBANK

Barcha ustozlarimizni
1-oktabr — O'qituvchi va murabbiylar kuni
umumxalq bayrami bilan tabriklaymiz!

Fursatdan foydalanib,
quyidagi milliy valyutadagi
yangi omonat turlarini
taklif etamiz:

“BARAKA” — omonat muddati —
19 oydan 25 oygacha, foiz stavkasi — yillik 23 %.

“FAROVON” — omonat muddati —
13 oydan 25 oygacha, foiz stavkasi — yillik 21 %.
Ushbu omonatlarga hisoblangan foizlar har oyda
to'lab boriladi.

**QISHLOQQURILISHBANK —
FAROVON HAYOTINGIZ XIZMATIDA!**

Murojaat uchun
telefon raqami:
(78) 150-72-58, 150-93-39;
www.qqb.uz

Xizmatlar litsenziyalangan

Ma'rifat

TA' SIS ETUVCHILAR:

O'zbekiston Xalq ta'limi vazirligi,
O'zbekiston Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi,
O'zbekiston Ta'lim, fan va madaniyat xodimlari
kasaba uyushmasi Respublika kengashi.

Bosh muharrir: Husan NISHONOV

Gazeta O'zbekiston Matbuot va axborot agentligida
2006-yil 22-dekabrda 0067-raqam bilan ro'yxatga olingan.
Indeks: 149, 150. G-929. Tiraji 11626.
Hajmi 4 bosma taboq. Ofset usulida bosilgan,
qog'oz bichimi A-3. Bahosi sotuvda erkin narxda.

TELEFONLAR:

qabulxona — (71) 233-50-55;
kotiyyat — (71) 233-99-15;
reklama va marketing bo'limi —
(71) 233-42-92 (faks), (71) 236-54-17.

“Ma'rifat” dan
materiallarni ko'chirib
bosish tahririyat
ruxsati bilan amalga
oshirilishi shart.

Tahririyatga kelgan
qo'lyozmalar taqriz
qilinmaydi va muallifga
qaytarilmaydi.

Gazeta haftaning chorshanba va shanba kunlari chiqadi.

“Sharq” nashriyot-matbaa aksiyadorlik kompaniyasi bosmaxonasi.
Korxona manzili: Buyuk Turon ko'chasi, 41-uy.

O'zA yakuni — 22.10 Topshirildi — 23.30

MANZILIMIZ:

100083, Toshkent shahri,
Matbuotchilar ko'chasi, 32-uy.
Web-site: www.marifat.uz

Dizaynerlar: Malohat Toshova, Faxriddin Rahimov.
Navbatchi muharrir: Xayrulla Abdurahmonov.
Navbatchi: Faxriddin Rahimov.